

Avskrift: Leif Johansson 2013-04-23

Källa: AD OnLine: Umeå tingslags häradsrätt A1a:92 (1813-1813)

År 1813 den 29 Martii, börjades af undertecknad Häradshöfding och Borgare flera till wor[.....] följd af Kongl: Mats: och Rikets Höglof; Swea Hofrätts utfärdade Constitutorialⁱ under den 16de dennes at Såsom tillförordnad Domhafvande förmälte, Laga vårh Ting med Allmogen af Umeå och Degerfors Socknars Tingslag å Rådhuset uti Umeå Stad. Närvarande Härads Edswuren Nämnd:

Nämndemännen

Pehr Jonsson i Degernäs

König Nilsson i Grahnön

Eric Pehrsson i Stöcksjön

Johan Pehrsson i Westerhiske

Anders Andersson i Teg

Johan Johansson i Täfteböle

Pehr Persson Hägnäs

Eric Pehrsson i Röback

Johan Andersson i Grubbe

Johan Johansson i Grisbacka

Eric Nilsson i Brån i Degerfors

Äfven som Kronolänsmännen Pehr Johan Långström, Nils Burvall och Jacob Linderoth wore tillstädes för at Rätten med nödig betjäning tillhandagå.

Den 31^{sta} Martii

§ 34

S: D: Tillfölje af Konungens Befattnings H:, sistlidne gårdag, till domhafwanden aflåten skrifvelse, med åtföljande H: Provincial Medici Doctor Carlstens dagen tillförene skrifteligen författade besiktning Attest och Arfvodes räkning på 7 RD 39 Sk, företog sig H^{ds} Rätten i närvaro af tillförordnad Actor vice Landsfisk: Joh: Samuel Hofverberg, den af Wälbemälte Konungens BefattningsH: äskade undersökning öfver Bonden Zachris Jonsson Sundin i Södermjöle, hwilken genom ett i hufvudet tilfogadt slag utaf Bondesonen Johan Johansson där sammastädes, under det Sundin med den förres fader Bonden Johan Zachrisson den 19de i denna månad, warit i handgemäng, skall hafva någon dagar därefter döden ljutitⁱⁱ. Och inställes nu på tillsägelse, ej mindre Johan Zachrisson än hans son unge Drängen Johan Johansson, den förre efter upgift 63 år gammal af skarpt och magert utseende samt något lång och smal till växten, den sednare ått på 16 året af medelmåttig längd och swag kroppsbyggnad: Då för dem till en början jämte ofwanberopade skrifvelse och Actors förordnade, uplästes Kronolänsmän Jacob Lunderoths, rörande händelser med Zachris Jonsson Sundin till Konungens Befallningsh: insända Rapport, som war ord ifrån ord så lydande

N° 10

Den 19de innewarande Martii klockan 6 om morgonen, erhöits genom Bonden Eric Ersson i Sörmjöle underrättelse derom, att, sedan dess Granne Bonden Zachris Jonsson Sundin hade i wedesmod, bewäpnad med en större bössa natten förut kl. 11 hemsökt sin Faders broder förre Nämndemannen Johan Zachrisson i [w...] Sörmjöle by och hos denne sönderslagit Fönster, skal nämnde Sundin af Johan Zachrisson sedermera erhållit ett skott med hagel, lossat af sin bössa, af hwilkets följder Sundin warit illa tracterdⁱⁱⁱ, liggandes halfdöd, utan att förmå hwarken tala eller röra sig. Detta uptråde blef för Landssekretereren Herr Magnus Wilhelm Sygnius af mig underrättadt, som sedermera berättelse hos [Hög...] Herr Landhöfdingen och Riddaren Gustaf Edelstam i min närvaro föredrog; hwerefter på Hög Högbemälde Herr Landshöfdingen och Riddarens befallning jag genast begaf mig till

Södermjöle och derstädes befanns; Att Sundin sänliggande utan att hwarken för det minsta hjälpa sig själf eller tala något begripligt än Ja och Nej, höger ögat fants blodwitat öfwerslullit, ett större sår åt wenster sidan på hufwudet samt halfwa högra sidan af ansigtet blodit. Uppå tillfrågan om förloppet berättade förra Nämndemannen Johan Zachrisson; At förliden natt kl: 11, hade Sundin ankommit ifrån en förrättadt Sjuttsning till Stöcksjö Gästgifware Gård förbifarten om den förras hemvist ingått på dess Gård och sönderslagit 2^{ne} fönster, till ett rum där Johan Zachrisson jämte dess öfriga husfolk sofwit, derefter Sundin begifwit sig hem, men om en liten stund återkommit och söderslagit lagde luckorna samt fönstert åt Johan Zachrisson så kallade Sal eller Storstufwan, hwilket jämte förra fönsternas söndersläende wäkt hos Johan Zachrisson samt dess husfolk den fruktan at blifwa af Sundin öfwerfallen. Johan Zachrisson hade så gådt ut för att ifrån Byn förskaffa sig hjälp, samt enär denna sagta (sakta) öpnat Förstufwu Dörren sedt Sundin gå ifrån det senare sönderslagne fönstret efter wägen bortåt, men hade enär Johan Zachrissons medföljde på 16de året gamla Son Johan tillslutit dörren wändt sig tillbaka emot Johan Zachrisson, som i fullt upsåt att skjuta öfwer och endast för att skrämja Sundin från fortfarandet i dess började raseri, samt dels i häpenhet aflossat en med hagell laddad bössa, då Sundin warit på circa 15 alnas afstånd; hwarefter han utan afseende dock gådt emot Johan Zachrisson och honom fattat i håret, då de efter någon fortsatt skufning på hwarandra blifwit liggande, Johan Zachrisson under och Sundin honom öfwer med armarna, Derpå nämde Johan Zachrissons Son Johan tagit en av Sundin medhafd större Bösspipa och slagit honom öfwer ryggen, samt när Sundin fortfor med sin började wåldsamhet slagit ett slag på dess hufwud, derpå Sundin dånat och blifwit liggande utan att något lif i honom kunnat förmärkas. Johan Zachrisson hade derefter med sina 2^{ne} Söner gådt till Eric Ersson samt Näslunds Drängar Gabriel Rönholm och Lars Ersson och jemte öfwerklagad swåra omständighet begärt, att dessa skulle då förra hemfölja, då Sundin wid deras återkomst om 10 á 12 Minuter låtit märka tecken til lif medest sina händers rörande; Sundin blef då af Eric Ersson, Rönholm och Lars Ersson lagd på en kjälke och hemscaffad.

Umeå Sörmjöle ut supra

J. Linderoth

På erhållen warning att ej för någon del dölja Sanningen och sedan tillfrågad om han och Lundin en längre tid warit i ovänskap, samt hwad som kunnat gifwa den sistnämde anledning till Lundins förhållande wid ifrågawarande tillfället, berättade Johan Zachrisson: At han för sin del ej wiste sig hafwa upsåteligen gifwit Lundin därtill några anledningar, men at Johan Zachrisson nogsammt både hördt af andra och äfwen själf erfarit det Lundin i alla tider hyst hat och ovänskap för Joh: Zachrisson till bevis hwarom han utbad sig få omröra de förnämsta händelser, som nyligast sig till dem get och hwaribland förekommer utom det tillfälle, då wid pass åtta år sedan numera afl: Kronolänsmannen Valentin Borg tillstält Lundin ett Communicationsutslag^{iv} uti ett honom rörande utsökningsmål, under det Borg om Aftonen i en Kammare suttit och språkat med Johan Zachrisson, Lundin hade med ett Sågbräda, sönderslagit och förstördt fönstren till rummet, efter hwilken händelse Lundins fader afl: Bonden Jon Zachrisson drifvit honom bort ifrån sig och han därefter begifvit sig till Piteå, där han sedan uppehållit sig tvänne års tid. Skall ock Zachris Jonsson, efter hand Johan Zachrisson ville sig påminna, om Juhlafton sistl: år, i sällskap med Torparen Jon Enocksson och hans Hustru Maria Magdl: Jonsd^{ne} jämte Lundins Broder Bonden Jon Jonsson besökt Johan Zachrisson och som Lundin då warit full och öfverlastad, med sin vid dylika tillfällen wanligt pockande ton tillsagt Johan Zachrisson Hustru at framlämna Brännvin åt Lundin, hwilken sedan, på hennes förklaring at det icke fanns i huset, dragit och släpat henne kring golfvet och börjat sin wanliga olåt, samt då Johan Zachrisson, som warit i sängen liggande och till äfventyrs ej straxt blifvet af honom bemärkt, på wänligt och beskedligt sätt näpst Lundin och bedt honom hålla sig stilla, hade Lundin gripit till en stol och med densamma uplyft, rusat fram till Johan Zachrisson, men blifvit af sin bror Jon Jonsson hindrad at begå någon wåldsamhet, hwarpå Johan Zachrisson tillsagt innewarande Jon Enocksson och de flera, at skaffa honom ut ur rummet, som skjedt omktadt Lundin på det högsta stretat emot för at blifwa qwar, så at Johan Zachrisson för den gången undslapp Lundin, men Jon Enocksson hade, med

öfriga sällskapet, knapt hunnit från gården förrän Lundin utanföre åter gifvet sig tillkänna därmed, at han helt och hållit slagit sönder fönstren till Johan Zachrissons rum och därpå genom öppningen kastat in ett wedträd hwaraf ett, uti en wagga liggande litet barn så när blifwit träffad, därvid både Johan Zachrisson själf som ock hans son Johan Johansson tydeligen sett och igenkändt Lundin, som, då Johan Zachrisson visat sig ute på Bron, sprunget bort hemåt sin gård. Ungefär tre veckor därefter, hade Johan Zachrissons Svåger Bonden Jon Andersson i Ansmark en dag skickat sin förgångsman till Sörmjöle, för at ifrån Lundin hämta några Jon Andersson tillhöriga af Lundin på lån begagnade skjöt, dem Jon Andersson önskat få lagade utaf Johan Zachrisson, men som det icke lyckats budet at få ut skjöten, hade Johan Zachrisson på dess begäran måst följa budet till Lundin, men af honom det icke eller blifvit bättre bemött, utan Johan Zachrisson med skjälsord öfverhopad måst med oförrättade ärende begifva sig därifrån.

Att på ännu längre tillbaka för at om möjligt är, uti själfva Lundins barndoms händelsen finna anledning till det outsläckliga hat, som han till sista stunden af sin lefnad, synts hafva till Johan Zachrisson burit, wille denne icke lämna en obemäld, som genom någon af Lundin, då han ännu war på 11 året gamal hos en granne i Byn föröfvad tjufnad, upkommit, hwilken blifwa allmänt bekant, icke eller kunde undgå hans närmasta anhörigas kundskap, då Lundins fader påkallat sin Bror Johan Zachrisson, för at med honom öfverlägga hwad som wore med den wanartiga Sonen at göra, därwid Johan Zachrisson ej funnit på något bättre, än att råda fadern sammankalla alla dem Lundin förolämpat och i deras närwaro aga gossen så länge tills de funnit sig af hans bestraffning nögda och tillfredsställda, hwilket han äfven wärkstält, förmodandes således Johan Zachrisson at Lundin från denna tid understödd af ett häftigt wåldsamt och ofredligt lynne, fattat ondska och fiendskap till honom.

Wid kommande nu den olyckliga händelse, hwarom fråga är, medgaf och erkände Johan Zachrisson, enskild förhörd, det utlaga sin riktighet, som Länsman Linderoth uti dess Rapport till Konungens Befallnings H: anfördt, med den rättelse och förändring där utinnan, at sedan Johan Zachrisson med sin laddade Bössa i hand, efter den å hans hus öfwade wåldswärkan, utkommit på bron, hade Lundin hastigt wändt sig emot Johan Zachrisson och därwid uplyftat bägge armarna, då Johan Zachrisson förmärkt, at hans i vänster handen hållit en käpp eller något annat som hängt neråt, hwilket i synnerhet föranledde Johan Zachrisson at genom det han lossade bössan skrämma bort Lundin, hwaruti han dock misräknat sig, emedan Lundin, så snart det smullit, kommit emot Johan Zachrisson med en käpp eller annat tillhugg i handen öfver hufvud lyftad, utan at Johan Zachrisson nu likwäl kunde påminna sig om han därmed slog till eller icke, men Johan Zachrisson hade icke då åtminstone blifvit af något slag träffad, utan istället af Ludin fattad i Håret och dragen liksom Lundin velat släpa honom med sig hindras då genom Johan Zachrissons motstånd. De båda tumlat om med hwarandra, men Johan Zachrisson omsider dukat under och Lundin med bröstet komit el: lagt sig öfver Johan Zachrisson ansigte och alt sökt maka sig åt sidan, likasom han arbetat komma med knäna å Johan Zachrisson bröst. Under detta hade Johan Zachrissons Son, sovarande Drängen Johan Johansson av fadren upwäkt för at göra sig följte ut i Byn, at påkalla och samla folk, utkommit, och blefwer de warse den belägenhet hwaruti Johan Zachrisson war, gripit till den bösspipa, som Lundin skall burit med sig och förmodeligen vid det med Johan Zachrisson iråkade handgemäng från sig kastat, samt därmed först gifvet Lundin ett slag öfver ryggen men då Lundin icke dess mindre ej velat släppa Johan Zachrisson, låtit genom få det andra slaget längre upp få et andra af bösspipan träffat Lundin öfver hufvudet, hwilket hade den werkan, at Lundin blivit handfallen och dånat, samt sluteligen efter all sannolikhet förordskat honom döden. På tillfråga uppgaf Johan Zachrisson at han lånt den hagelbössa, hwarmed han skjutet på Lundin, för 3 el: 4 veckor sedan utaf Inspektoren Pehr Gustaf Sylvander på Hörnefors Bruk, för at i lag med Lundins Broder Bonden Jon Jonsson, nyttjas åt refwar, för hwilka de af sådan ordsak på ett ställe nära Byn ludder^v utlagt.

Widare tillfrågad, utredde Johan Zachrisson, det Lundin först börjat med at sönderslå fönstren till rummet hwarest Johan och hans husfolk legat, at Sundin därpå warit en stund borta, men hunnit återkomma och med de försatte luckorna förstöra fönstren till Främmande Stugan kallad, innan Johan

Zachrisson jemte hans Son fått hämta sig från deras samantagne förskäckelse, samt kläda på sig och koma ut, at uti berörde Wardagsrum endast finnas tvänne fönster lofter, båda innåt Gården. At dörren till Förstugu kammaren går ut till Förstugan och har detta rum en fönsterluft med utanföre tillspikade fönster, at å baksidan å Johan Zachrissons Byggning ej finns någon granne närmare än Lundin, utom en Torpare som åt andra sidan bor längre därifrån, men de andra Gårdarna äro belägna på andra sidan om Sörmjölle Ån, at således efter Johan Zachrissons tanke, det icke varit för honom annan utväg för at undvika Lundin än at taga sig ut genom berörde Förstugu kammar fönster som han likväl i sin stora förskräckelse och endast tänkande på dess Hustru och barnens räddning, då icke kommit ihog at begagna, hälst som han viste at fönstret utanför var igenspikad och aldra minst kunde föreställa sig at en sådan olycka skulle inträffa, förlitande sig därpå at Lundin skulle låta skrämja sig af Johan Zachrissons medhafde gevär och det aflossade skottet, förnekandes aldeles Johan Zachrisson, det han efter Actors yttrade förmodan skulle hafva lånt bössan af Sylvander för at wid före fallande behof nyttjas emot Zachris Jonsson Lundin.

Häruppå förr kallades och förhördes Drängen Johan Johansson, som öfver förloppet gjotd följande utsago: Att han vid pass kl: 11 på natten den Ardertonde i denna månad blifwit wäkt utaf fönstrens söndersläende till det rum där Johan med sina föräldrar legat, at han och fadern däruppå upstigit, gjordt eld på spisen och klädt sig, samt bekymrade och willrådiga, sins emel: öfverlagt hwad de skulle taga sig för, hälst ingen af dem tykts hafva mod at gå ut och afwärja vidare wåldsamerheter, fader Johan genom fönstret igenkändt Lundin, af hwilket hans föräldrar flera resor tillförena blifwit wåldförda. Nu mindes icke Johan, hwilken af dem, han eller fadren föreslagit at taga bössan och gå ut hwarigenom Lundin troddes säkert taga flykten försedd med detta gevär hade nu Johan Zachrisson gått ut, åtfölgd af Johan på något afstånd, men likväl så nära at han kunnat bemärka hwad Lundin tagit sig före, de Johan tykt at Lundin stående utanför Sals eller Främmande Stugu fönstret, som han sist sönderslagit, wändt sig om och likasom lyftat på armarna, därvid Johan Zachrisson stående wid bron lossat af sin bössa, men som det på intet sätt träffat Lundin, hade denne i stället at fly, gått emot Joh: Zachrisson, hwilken emellertid begifvit sig ner ifrån bron med ena armen lyftad åt hufvud samt därpå med båda händerna gripit fast Johan Zachrisson huvud då Johan Zachrisson äfven fattadt tag i Lundin och bägge rykts med hwaradra, tills det burit omkull för Johan Zachrisson, hwarigenom Lundin kommit på honom och med bröstet öfver den förras ansigte, arbetat sig upp alt mer och men med knäna, hwarwid den naturliga tanken fallit Johan Johansson in, att rädda sin fader, men i hast finnade något annat tillhugg, tillgripit en af Lundin å gården efterlämnad gammal grof bösspipa och därmed gifvit Lundin först ett slag öfver ryggen, men som han ändå icke släpt Johan Zachrisson, hade Johan för andra gången med samma bösspipa meddelat Lundin ett slag högre upp, som till all olycka träffat hufvudet, hwaraf Lundin dånat, kännandes icke wäl påminna sig hwilkendera ändan af pipan han hållit fast uti, men förmente at han med den gröfre ändan riktadt slaget. Bedyrandes at det vist aldrig varit hans upsåt at slå Lundin så illa, utan ändast tänkt slå honom öfver axlarna, så at han skulle nödgas släppa Johan Zachrisson, men hade likväl i sin bestörtning ej bättre kunnat styra slaget än at det träffat honom i hufvudet. På föreställning hwarför de icke sökte någon utväg at komma ur huset för at skaffa sig hjälp, swarade ynglingen med bedröfwelse, at denna stund mera tänkt på den gamla Modern och dess lilla broder, samt deras räddning af hwilka den förstummade legat och af förskräckelse i sängen ändast ropat och bedt dem rädda sig. Och sedan Apothekaren här i staden Walh: Holst med åtföljande 3de st Recepter af H. Provincial Medicin Doctor Carlsten och H: Regementsläkaren Doctor Wahlberg, låtit till H^{de} Rätten ingifwa nedanstående Medicaments räkning:

N° 11

Medicaments Räkning för Bonden Zach: Jonsson Sundin i Södermjölle

				Banco
1813	19	An Basilike Salva med burk	Efter Hr doct	20
Martii		” Spii droppar med flaska	Carlstens	32
		” Häftplåster	Ordination	6

	21	” Spiritufs til Spyerat med butelj	Efter Hr Doctor Wahlbergs Ordination	2	
		” Styrkande koppar m fl			28
		” Laper pulfver			15
		” Sår balsam med do			16
		” Blodiglar med burk			26
			Summa Banco Rd	4	47

Umeå den 30 Martii 1813

J. Linderoth

På tillsades Actor vice H^{dt} Fiskalen Hofverberg at ransakningenden 2^{dre} nästkommande April fortsätter.

Hwaruppå de anklagade af Kronobetjänningen utfördes at till nästa rättegångsdag i fängsligt förvar hållas.

Den 2 April

§ 50

S.D. Fortsattes ransakningen rörande Zachris Jonsson Lundins död, förwällande hwartill, Bonden Johan Zachrisson i Sörmjöle och hans Son Johan Johansson äro af vice Landsfiscalen Hofverberg under tilltal stälde, på hwilken sedemeras begarar nu först inställes Johan Johansson, samt i anledning af Actor till honom framstälde frågor, förklarade, det Johan Johansson ej kunde erhindra sig, huruvida hans mor af el: till styrkt Johan Zachrisson, at taga bössan med sig, då, han utgick för at råka Lundin. Att Johan Johansson ej gifvit akt på om och huruvida hans fader Johan Zachrisson, genom det Lundin legat öfver hans ansigte, warit utur stånd at ropa om hjälp, men at Johan Johansson likväl icke försökt hjälpa sin fader från Lundin på annat sätt, förrän han med bösspipan Lundin öfverföll. Att Johan Zachrisson och Johan Johansson, förrän de utgingo, icke ej öfwerlagt om något annat med at befria sig från Lundin, än at anskaffa folk till hjälp och beträde emot honom, men at då genom Lundins angripande så snart skottet war lossat hindrades från at vinna samma ändamål, så at, såsom berördt är, hwarken då, för tillfället, el: därförut, några öfverläggningar warit inom Johan Zachrisson hus at på något sätt skada Lundin.

Sedan Johan Zachrisson häruppå bliwit för domstohlen införd så ville H^{dt} Rätten [...]de uplysningar Prästerskapet kunde meddela, sökt inhämta alla de omständigheter som rörde Lundins lefnad och de förhållande som warit mellan honom och de anklagade, till hwilken ända H: Communistern Stenberg, såsom närwarande amodades at lämna de nödiga uplysningar han kunde häri åstadkomma, hwaruppå H: Communistern berättade: Att han för sin del warit wid Församlingen så kort tid tjänstgörande, at han, ej kunde hafva någon fullständig kännedom om Zachris Jonssons upförande från ungdomen, el: längre tider tillbaka: Men hwad han dels af allmänna ryktet, dels genom Collega Schola H; Magister Pehr Wallrang som några år haft med Församlingen befattning erfarit, wore at Zachris Jonsson, särdeles i drycker warit ostyrig och wåldsam, men af hwad som nyligast tilldraget sig mellan honom och Jon Zachrisson, wille Communistern upplysa: At vid ett läseförhör i Södermjöle uti medlet af sistl: Januari Månad, hade Johan Zachrisson beklagat sig för Communistern öfver Lundin och deras förhållande under förutgångna Juhl tid, då har Zachris Jonsson skall öfvat hemgång hos Joh: Zachrisson meddelst fönsterns söndersläende och annan otidighet, så att Johan Zachrisson wore i största frugtan för sitt lif och begärt Communisterns råd, huru han skulle därwid förhålla sig, då Communistern tillstyrkt Johan Zachrisson at härom öfverlägga med Pastorn i Församlingen, H: Theologie Doctor och Contracts Prosten Hambræus hwilken då äfven befunnit sig på stället, med hwilken Johan Zachrisson därpå skall haft något samtal i ämnet och H. Doctorn därwid hörts yttra någon betänklighet at lagligt tilltala Zachris Jonsson, i brist af fullkomliga skjäl och bevis om hans förhållande, hwarigenom Lundin sedan kunde få större anledning, at på ett mera wållsamt sätt bryta sig ut emot Johan Zachrisson. Hwad åter angående den sistnämnde, så kunde Stenberg icke om hans upförande intyga något annat än [...dt], så widt Herr Communistern själf personligen och eljest

genom rykte kände Johan Zachrisson, utom hvad som försports i afseende på hars husliga sammanlefnad med Hustrun, hvilken af fordes varit känd för begefvenhet på dryckenskap, hwaröfver Johan Zachrisson likväl själf aldrig klagat. – Upläst –

H: Doctor Hambrous har låtit till domstolen insända tvänne särskildta betyg, hwilken nu uplästes af följande lydelse N° 27 N° 28

N° 27

Bonden Zachris Jonsson i Sörmjölle, hwilken efter hwar som blifwit spordt, skall på et olycklikt sätt slutat sina dagar, befunnis af Kyrkoboken hafwa varit född 1783 och egt förswarlig kristendoms kundskap samt efwer begått sina salighetsmedel^{vi}. Hwad beträffar hans frägd och förhållande i lefwernet, så har efter den ringa kännedom om Församlingen jag såsom nyligen hit ankommen, ännu hunnit förwärfwa mig. Bemälte Zachris Jonsson wisat särdeles benägenhet för starka drycker och därunder et så obändigt^{vii} och wåldsamt sinnelag och han understundom icke kunnat styra sig själf, men han utan dess och då han varit nyckter, förhållit sig stilla och fredligt. Warandet i öfrigt, Herr Commistern Nygren, som ifrån ungdoms åren känt mer bemälte Zachris Jonsson, at af mig blifwit anmondad at wid undersökningen om hans dödt wara tillstädes, om hans frägd och förhållande särdeles i ungdoms åren kunna lämna närmare underrättelse.

Umeå den 31 Mars 1813

O. Hambræus

N° 28

Enligt Umeå Församlingsboks kyrkobok befinnes förre Nämndemanen Johan Zachrisson i Sörmjölle wara född år 1751, och dess son Johan Johansson den 19 Juni 1797. Warandes den förre wälgrundad i Serlighets läran och har ordentligen nyttjat nådemedlen^{viii}, men den sednare, såsom mindre försigkommen i sin kristendoms stycken, har ännu icke bliwit till den hel nattwardens begående admitterad^{ix}.

Hwad beträffar bemälte^x personer frägd och förhållande i lefwernet, har hittils emot dom icke något varit at anmärka.

Umeå den 31 Mars 1813

O. Hambræus

Utaf de flera wittnen i Saken som Actor förmälde sig hafva nödigt at låta i saken höras begärde Actor af BruksPredikanten Nils Cognell och Bruks Inspektoren Pehr Sylvander måtte först och främst warda afhörde, med hemställan om icke de anklagade borde under själfva wittnas förhören aflägsnas, för att icke däraf lämna dem anledningar at sina swar och förklaringar därefter rätta: Men som H^{dt} Rätten icke fann sådant wara med lag och rättegångsordningen öfverensstämmande, så kunde Actors hemställan härinnan icke bifallas, däraf war Actor anmälte missnöje som anteknades.

Hwaruppå Actor vice Landsficalen Hofverberg upgaf, at anledningen med Cognells vittnesmål wore at uplysa de särskilda förhållanden han kunde känna emellan Johan Zachrisson och hans hus, samt den Afl: Zachris Jonsson Lundin, jämte orsakerna till det hat och den fiendskap de synts hafwa en längre tid burit för hwarmed äfvensom huruwida wittnet ägda särskildt kännedom om driffjedrarna till Sundins mord. Anseendes Actor såväl som de anklagade både Cognell och Sylvander såsom kände för utmärkt Heder och Trowärdighet icke behöfver wittnes Ed aflägga. Hvarföre de ock efter förekallandet samt i öfrigt befunner ojäfaktig hwarför sig särskild intygade:

Cognell: Det Han wäl uti de af Actor upgifna fall ej hade någon fullständig el: sammanhängande kännedom. Menwäl har wittnet igenteligen under nära ett års förlopp å ene[.]dan hört Johan Zachrisson ej mindre i allmänhet beklagande sig öfver en inom Byn tilltagande oordentelig och

ogudaktat lefnad meddelst fylleri. Slagsmål och försummelse uti en Christen andakts öfning, samt å dess andra i synnerhet öfver Zachris Jonsson i anseende till däremot Johan Zachrisson fattat hat, som gjorde at denne frugtade för sitt lif, utan af likväl Johan Zachrisson där[...] der yttrat eller låtit förmåka någon annan finnes röre[...] en blott den klagan en lidande vanligen sig tillåtet.

Zachris Jonsson åter har Coggnell hört någon gång yttra sig om sin faderbroder Johan Zachrisson som skulle denne om et genom handlat räfaktigt, men, dock ej hört Zachris Jonsson beladsaga denna utlåtelse med några hotelser: I öfrigt han vittnet såsom lärare ej funnit med Zachris Jonsson något annat som förtjänt klandra och äfven undrestundom ådrågit ho[...] vittnets föreskällningar, är at Zachris Jonsson någon gång, visat sig af drycker öfverlastad, utan at han likväl därunder, i Coggnells närvaro, begått våldsamheter, men tvärtom merendels med lydnad emottagit föreställningar, utan en gång wid ett Bröllopp, då han ej kunde förmås till stillhet och tystnad, men ryktet har däremot tillagt Zachris Jonsson ett mindre fördelaktigt upförande.

Rörande själfva Mordet berättade Cognell, att kl 9: fördagsmorgonen den 19de i denna månad hade Joh: Zachrisson ankommit till Hörefors Bruk som är $\frac{3}{4}$ mil från Sörmjöle och för vittnet omtalt, hwad som kl: 11 aftonen förut har genom här enligt med det förhållande som redan är wordet uplyst, med det tillägg: Att Johan Zachrisson genast efter det Zachris Jonsson tillfogade dråpslaget, sprang till Bonden Eric Ersson i Byn och Gästgif: Näslund Drängar samt dem om händelsen underrättadt, begärandes slutligen at Cogell ville följa honom hem till Sörmjöle, det vittnet efter något betänkande äfven gjort, då Cognell utaf märkan efter blod tykt sig erfara att slaget träffat Lundin, nära invid västra kanten af Stugu Byggningen innåt gården, samt at haglen utaf skottet gått in i väggen å det förbi gafvelen å Byggningen något framskjuande i vedlidret, ungefär så högt efter ögonmättet, at Cognell ansåg skottet hafva gått en half aln öfver hufvudet, dock så at flera hagell synts spridda i väggen ännu längre ned Wid det besök som vittnet samma tillfälle gjort hos Zachris Jonsson, hade denne funnits med liten sansning, höger ögat öfwersvullet och blått, samt swullanden blodsprängd med ett hål i hufvudet på vänstra sidan öfver örat och blod genom det högra utgående. Under det vittnet jämte länsman Linderoth väntat på Doctors ankomst hade vittnet haft ett samtal med Zachris Jonssons hustru och samt Brodern Jon Jonsson, som bebodt ett rum på ana ändan af samma Byggning då dess omtalt, at Zachris Jonsson kring kl 11 aftonen förut hemkommit från Stöcksjö dit han skjutsat, samt warit något rusig, ond och vid elakt lynne, befallande sin hustru gå ut och taga från hästen, men själf gått in till Jon Jonson, där han öfverkomit en gammal studsare, hwarmed han stött så länge i golfvet tills stocken fallit sönder, då han tagit blotta pipan med sig. På vittnets anmärkning harwid om det icke warit lätt att styra och häjda Zachris Jonsson hade Jon yttrat at om det skjedt, skulle han ock möjeligen hafva expedierat Jon Jonsson i sängen där, han låg skolandes och Zachris Jonssons hustru tillika nämnt, at hon bedt sin man den aftonen blifva hemwid och icke gå ut, men at hon icke warit i stånd at hindra det, men Zachris likväl ej sagt hwart han skulle taga vägen och som hon tykt han wäl hunnit till Johan Zachrissons gård hade hon fått höra en hård smäll el: ett skott som äfven påskyndat Jon Jonsson at stiga upp och kläda på sig, därpå han genast skall begifvit sig till Johan Zachrissons gård och funnit sin broder Zachris Jonsson på det upgifva stället liggande ensam som död, då Jon åter sprungit hem och därifrån skyndat till det närbelägna Torpet för at skaffa hjälp, men som han redan på vägen hört at folk samlades wid Johan Zachrissons gård, hade han dit återvänt och med Zachris Jonssons hemscaffande gjordt nödigt biträda. På följande Lördag hade äfven vittnet för andra gången warit i Sörmjöle, då Zachris Jonsson funnits hafva återfått litet mer kroppsstyrka och redighet, samt tykte taga det uti hwad som rörde hans kroppstillstånd och det husliga, men däremot visat sig lika nögd och slumrande så snart vittnet fördt honom å betraktelser öfver det tillkommande. Och slutligen uplyste vittnet, på Johan Zachrissons begäran, at ingen af Zachris Jonssons anhöriga wid desse tillfällen nämnt något om det rykte vittnet jemväl tillstod sig hafva hört, som skulle Zachris Jonsson blåst uti den omtalte studsaren och svurit där öfver, at den war oladdad.

Witnesmålet erkändes hafva blifvit rätt fattadt och till Protocollet utfördt.

Inspectoren Sylvander: Att wid samma tillfälle hwarom Cognell först berättadt, el: då Johan

Zachrisson om morgonen den 19 dennes besökte Hörnefors Bruk hade han ock som hastigast varit inne hos Sylvander och frågat honom efter en Torpare vid namn Nath: Jonsson, som han ville anlita om något fönster arbete och i sammanhang därmed börjat förtälja, hwilken stor olycka har honom hänt i det at Zachris Jonsson, efter at hafva om natten wäldfördt Johan Zachrissons hus och där sönderslagit fönstren, tvunget Johan Zachrisson at gå ut och med en bössa skjuta på honom, likawäl så at han ej trodde det skottet träffat honom eller gjort synnerlig skada, men dock ångrat sig at han ej lossat skottet åt Zachris Jonssons ben, låtandes han wid Johan Zachrisson förstå det Zachris Jonsson likaledes skall varit med något gevär eller bössa försedd, men at han så snart det smullit rusat emot Johan Zachrisson hwilken då med honom komit handgemäng och blivit af Zachris öfverwunnen, då hans Son Johan Johansson bemäktigadt sig Zachris Jonssons bösspipa och därmed gifvit denne ett svårt slag öfver hufvudet utom ett öfver ryggen.

Beträffande bösslånet, så hade Johan Zachrisson själf för några weckor sedan varit hos wittnet och efter hans begäran fått låna en bössa, på den upgift, at han lurade på en räf som höllo sig omkring hans gård och för hwilken, wittnet tyckte sig wela minnas, Johan Zachrisson sade sig hafwa utlagt agn, men som wittnet då varit mycket sysselsatt hade Johan Zachrisson den gången ej kommit at stadna^{xi} länge hos wittnet: Förklarandes att wittnet för öfrigt icke haft någon bekantskap med Johan Zachrisson, än mindre någonsin hört honom önska hwarken Zachris Jonsson el: andra ondt. Menwäl har Johan Zachrisson för längre tider tillbaka beklagat sig öfver tillståndet i Sörmjölle By, i anseende till grannarnas ogudaktig lefnad som meddelst fylleri och andra utsväfningar hwarigenom han frugtade dem, förr el: sednare, skulle ådraga sig Guds straff för meddelst någon olycka antingen genom mord el: bråk wiljandre icke wittnet nu fört till bevis huru frugtad Zachris Jonssons war af Johan Zachrisson at denne återskickat wittnet en räkning på några fordran hos Zachris Jonsson som wittnet för någon tid sedan tillsänt Johan Zachrisson at tillstålla den förre med hälsning till wittnet at han wille på annat sätt besörja om tillställningar, emedan han frugtade något ondt af Zachris Jonsson, i händelse Johan Zachrisson togo därmed befattning. [...]wen som wittnet påminner sig at Johan Zachrisson wid något tillfälle på detta år nämnd om ett slagjern, hwarföre han wäntat sig blifwa stämnd utaf Zachris Jonsson, som han förmodade wille beskylla sig hafva stulet sagda slagjern; Upläst och erkänt.

För öfrigt uppgaf Actor följande wittnen, neml: Pigan Margaretha Cathrinna Jacobsd^{et} hwilken är i tjänst hos Johan Zachrisson och inhämtades ännu icke hafva begått sina salighets medel, Bonden Eric Olofsson från Teg, Bonden Eric Ersson, Drängarna Gabriel Rönholm, Jon Ericsson och Lars Andersson, Soldaten Ekmans Hustru Anna Dorothea Jacobsd^{et} och Pigan Anna Brita Ericd^{et} alla [...] jemte Nämndemannen Eric Pehrsson i Stöcksjön och Pehr Pehrsson i Häggnäs, samt Kronolänsmannen Jacob Linderoth, hwilken utom Pigan Gretha Caisa som förwistes^{xii} at skaffa sig Prästerskapets betyg om dess Christendoms kundskap och Drängen Jon Ersson, såsom warande Johan Zachrissons Hustru Broderon och således ej kunde annorledes än uplysningswis utan Ed höras, förkallades och efter med dem befunnen ojäfaktighet, på Ed och erhållen warning hwar för sig förskildt, så at den ena ej wiste hwad den andre vittnade berättade:

1: Eric Olofsson: Att wittnet för 8 år sedan tjänt som Dräng ett års tid hos Johan Zachrisson där wittnet ej kunnat synnerligen förmärka någon fiendskap emellan honom och Zachris Jonsson, utan hade denne tvärtom, så ofta han kommit i faderbrodrens hus öfverlastad och rusig, där fått hafva fritt spel, at han ur skåp och andra gömmor framtagit hwad han funnit till förtäring och därmed sig själf och andra undfängnat, däröfver Johan Zachrisson alltid yttrat at han måste i dylika belägenhet låta Zachris Jonsson göra som han wille.

Den 10de i nästl: Martii Månad hade wittnet varit i Sörmjölle hos Johan Zachrisson då han blandannat under enskildt samtal dem emellan berättat, at Zachris Jonsson bemäktigat sig ett slagjern som Johan Zachrisson utlagt för räfwär och Zachris Jonsson welat tillägna sig af det skjäl, at hans faders Bomärke funnit därå hwarpå, han inlämnat slagjernet hos Gästg: Nils Ersson i förwar intill dess twisten därom skulle lagl: slitas. Anmärkandes Eric Olofsson härvid, at under hans tjänstetid hos Johan Zachrisson, hade denne och hans broder nämligen Zachris Jonssons far haft och nyttjat sina slagjern samfäldt, men skola sedan efter den sednares död blifvit skiftade, då enl: Johan Zachrisson upgift att af slagjernen

med broders märke fallit på hans lott, därom Johan Zachrisson då äfven upvist ett betyg af Zachris Jonssons broder Bonden Jon Jonsson, så at Johan Zachrisson tyktes hafva i flera afseende fog, at beklaga sig öfver Zachris Jonsson, wetande sig ej någon annan råd med honom, än at som orden fallit, skjuta honom Zachris Jonsson. Och han vid detta tillfälle ej någon annan varit tillstädes utan wittnet, än Johan Zachrissons Hustru och Barn. Men Johan Zachrisson kunde nu aldeles icke erindra sig detta yttrande sist gaf wittnet tillkänna at Zachris Jonsson i lifstiden en gång anförtrödt wittnet händelse då han under Länsman Borgs besök hos Johan Zachrisson sönderslog dennes kammarfönster. Upläst och widgådt.

2: Eric Ericsson: Att samma afton el: straxt efter det Zachris Jonsson fådt det öfverklagade dråpslag hade swarande Drängen Johan Johansson och hans yngre broder kommit till wittnet med berättelse under häftiga sinnesrörelse at Zachris Jonsson varit hemma hos dem och sönderslagit fönstern, sant at deras fader skjutit honom, så at han nu lågo där död, hwarpå vittnet med tillsägelse åt gossarna, at äfven underrätta Näslunds drängar härom, själf skyndat hwad han kunde till stället där wittnet funnit Zachris Jonsson liggande nedanföre wästra gafvel fönstret, el: emellan stora Byggningen och den mittemot framskjutande wedlider knuten, träffandes redan hos honom hans hustru och Broder Jon Jonsson samt wid närmare efterseende ärfarit, at fönstret til ena luften med luckorna åt Storstugun äfvensom fönstren för båda lufterna till Hwardagsstugan varit sönderslagna och storm tennare, som varit af jern, dels inbögd dels vid ändarna lossnade och bösspipan, hwarmed slaget skjedt, stående uprest mot väggen under det i Storstugan sönderslagne fönstret. Skolandes till Wardagsstugan varit dubbla fönster. I början hade Zachris Jonsson varit utan lifstecken, men under anstalterna^{xiii} till hans bortskaffande, hade han småningom börjat röra på någon lem i sender, samt sedan han komit hem och fått uti sig warm mjölk, blifvit däraf så wederqvickt at han börjat medes tämmeligen lätt, utan att likväl gifva tecken till vidare känsla än mindre förmåga at tala. Efter en stunds drögsmål hos Zachris, hade wittnet gått in till Johan Zachrisson, som därpå enträget bedt wittnet genast resa med Johan Zachrisson häst at underrätta Länsman Linderoth om hwad som händt och äfven anmoda honom koma dit för därom taga närmare kundskap. Då wittnet gått hem rustat sig, återkommit till Johan Zachrisson och bedt dem genast spänna Hästen för, medan han som hastigast wille se efter huru det stod till med Zachris Jonsson, som därvid tykts wara något lifligare, men kände icke den som honom omgäfvö. Kl 3 på morgonen reste vittnet från Sörmjölle till Linderoth, dit han hade 10 fjärdingsväg. Länsman Linderoth war genast färdig at göra wittnet sällskap tillbaka, sedan han hos Landshöfdingen besörgt om läkares anskaffande, hwarigenom och Provinceal Medicin Doctor Carlsten samma dag om aftonen sig i Sörmjölle infunnit. Under wittnets flera besök efteråt, hade Zachris tykts blifva alt bättre och bättre, så at wittnet om Lördags morgonen kunnat tala med honom, då bland annat wittnet påmint Zachris at tänka på den skilsmässa som syrtes förestå honom ur världen, taga sin tillflykt till Gud och låta weta om han icke åstundade någon Präst til sig, hwarpå han swarat, at han därtill ej kunnat hafva sina tankar tillsammans, men mot middagen, hvarunder husfolket läst för Zachris Jonsson, hade han sjelf påmint at få någon Präst till sig, i anledning hwaraf BruksPredikanten Cognell genast blifvit efterskickad och infunnit sig, åt hwilken Zachris vid Cognells första inträde berättas hafva yttrat at det wore just honom han wille råka, men at Zachris innan det kommit till något hufvudsakligt, därpå blifvit så afmattad och swag at något ej vidare kunnat åtgöras. Om Söndags morgonen hade och wittnet varit hos Zachris Jonsson under det han haft Regementsläkaren Wahlberg hos sig, då Zachris tykts varit mycket bättre och flera resor ropat till vittnet, at det skulle bedja för sig, under det Läkaren varit sysselsatt med at raka honom i hufvudet, som han förmodeligen funnit göra mycket ont. Under det Läkaren hållit på et förbinda hans hufvud hade Zachris Jonsson frågat honom hwem som skulle betala Läkarens besvär och då denne swarat.” Wår Herre eller den som skjöt”, upropade Zachris Jonson flera gånger den begäran till wittnet och hans släktinge Maths Nilsson, som ock varit där, at de skulle be Johan Zachrisson betala Doctorn, hwarpå dess underrättadt honom at Johan Zachrisson sjelf varit tillstädes och kunde lämna honom swar härpå, hwarwid Johan Zachrisson nalkats sängen och Zachris till honom yttrat: Hör nu Farbror Johan, har ni så at I kan betala läkaren, då denne bedt honom icke hafva något bekymmer däröfver och tröstat honom at därmed wäl skulle blifva någon råd. Söndags

aftonen hade vittnet rest bort hemifrån och sedan icke råkat Zachris Jonsson förrän han dog, men efter berättelse skall han lefvat till natten påföljande Tisdag.

Widare uplystes, at Johan Zachrisson och Zachris Jonsson någon längre tid bortåt, visat sig wara fiender och ovänner men sådelas under loppet af det sist förflutna året har hwarjehanda dem emellan förefallit, som tydeligen gifwit sådant tillkänna, såsom ett tillfälle, ej annat vittnet mindes än at det war i början af sistl: Februarii Månad, då Johan Zachrisson jämte hans Swåger Jon Andersson i Ansmark utaf hwilken Zachris Jonsson haft någon lös egendom till låns, warit hos denne för at taga densamma därifrån, därvid Zachris Jonsson warit aldeles nykter, men icke dess mindre af själftagen anledning så förifrat^{xiv} sig emot Johan Zachrisson, hwilken han bland annat skyldte därför at Zachris nu blef utaf med egendomen, at Zachris Jonsson ändå utkallat honom för en gammal tjuf och skjäl, samt huru han hade ett tjokt samvete och en mörk själ med flera andra skjälsord, då under han äfven med handen höttad åt Johan Zachrisson med yttran, at det ej wore mer än han droge till, så at Johan Zachrisson ej haft annan utväg än at gå därifrån. Wid pass 3 timmar därefter, sedan Zachris Jonsson efter Johan Zachrissons bortgång, godvilligt utlämnat sakerna, hade Johan Zachrisson infunnit sig hos vittnet med begäran at det ville som hastigast följa sig, då de med Zachris Jonssons Häst kjört wid pass en half fjärdingsväg från Byn, där Zachris Jonsson tagit upp ett slagjern som Johan Zachrisson utlagt, samt wisat för vittnet at det haft hans eller rättare hans afl: Faders namn och bomärke, men hwarför utan Johan Zachrisson märke äfven funnits därå, därmed sedan begifvit sig till Johan Zachrisson, där Zachris likaledes öfverfallit honom med ovet och skamlös otidighet, beskylt honom ej allenast hafva stulit slagjernet, utan ock förkastat honom såsom den där åtkommit 600 Rd ifrån ett i utanförr Sörmjöle liggande skär Antrefvet kalladt strandat fartyg, utom många andra under största ifwer och hetssighet honom gjorde förewikelser, därimot Johan Zachrisson wisat sig lugn och endast förestält honom ofoget af dess upförande. Omsider hade vittnet gått därifrån sina färde man Zachris Jonsson och vittnets Broder Nils Ersson stadnat en stund efter, hos, hwilken sistnämnde Zachris Jonsson nu lämnat det omtalte slagjernet i förwar. Morgonen därpå hade vittnet åter warit hos Johan Zachrisson som då beklagat sig, at han för ängslan och bekymmer öfver det ljud Zachris Jonsson hafde uppträde, hwarken kunnat äta el: sofwa, och förrnådde då icke ens med vittnet förtära en kopp Caffé, utan warit ledsen och gråtit, så at vittnet aldrig sett honom så nedslagen och bekymrad. Skolandes Zachris Jonsson wid omrörde tillfälle warit något ankommen af starka drycker. Här förutan hade wid en sistl: höst hållen Byastämman, Johan Zachrisson på enahanda sätt blifvit af Zachris Jonsson mycket ofredat och med skjälsord öfverfallen, så at han förthy nödgats på sina färde, hvarefter Zachris Jonsson hotat honom och sagt, at han nog skulle förbättra. Däremot har Johan Zachrisson ej låtit förmärka hwarken hot el: annan bitterhet, än at han warit mycket rädd det Zachris skall skada honom och hans hus. Upl: erkändt.

3: Gabriel Rönholm: I tjänst hos Gästgif: Näslund, hade på erhöllen underrättelse genom Johan Zachrissons söner kl: mellan 11 och 12 på natten begifvit sig till Johan Zachrissons gård där han funnit fönsterna inneåt gården sönderslagna och Zachris Jonsson liggande å marken på det af förra vittnet upgifna stället, midt emot fönstret på wästra gafveln af byggningen, åt hwilken sida Zachris Jonsson gård är belägen, högst på hundrade steg därifrån, då vittnet tillika med flera andra tillkomna personer på en kälke han dragit Zachris Jonsson, som inburits och blifvit lagd i sängen samt erhållit all den omsorg som kunde åstadkommas, börjandes efter det man hålt uti honom litet getmjölk, at wederqwickas och gifwa lifstecken. Han hade om hufvudet warit mycket blodig, haft ena ögat igensvullit, blått och blodigt, samt illa handterat. Ordsaken till själfwa händelsen kände ej vittnet, men många gånger har det likväl hört at Zachris Jonsson yttrat ett bittert och outsläckligt hat till Johan Zachrisson. Till sin lefnad war Zachris liderlig och i fyllan bångstyrig särdeles uti alt som rörde Joh: Zachrisson. I nykterhet åter upförde han sig tämemligen väl och beskjedligt. Flera gånger har vittnet hört Johan Zachrisson undra på hwarifrån hatet hos Zachris kommit, såvida Johan Zachrisson ej tyktes hafva honom förolämpat, men aldrig hördes ändock Joh: Zachrisson hota honom med någon hämd därför. Upl: widgått.

4: Lars Andersson: Gjorde enahanda^{xv} berättelse som dess Legobroder Gabriel Rönholm uti hwars utsago detta witten till eller delar insämde, samt hade thy hwarken at tillägga el: fråndraga. Wittnet hade blott halft annat år tjänt i Sörmjölle, men på sama tid aldrig hört några grofva utlåtelse hwarken utaf Joh: Zachrisson el: Zachris Jonsson, än at dene sednare låtit förmärka det han warit nog ond på Johan Zachrisson. På tillfrågan förmälde sig äfwen wittnet hafva hört däraf, Zachris Jonssons Broder Jon Jonsson och öfriga gårdsfolket berättas huruledes Zachris kommit hem rasande och ond warit innan hos Jon Jonsson, där bemäktigat sig hans studsare och mot golfvet stött sönder handslaget därpå, det ock wittnet dagen efter sett å golfvet liggande hos Jon Jonsson samt [...] hört sägas, at Zachris blåst i pipan och förargats då han funnit den icke wara laddad: Upl:

5: Anna Dorothea Jacogsd^{er}: Hon aldrig öfverwarit sådane tillfällen, hwaraf wittnet kunnat inhämta at Zachris och Johan Zachrisson burit hat till hwarandra, än mindre på något sätt wetat utaf sådant. Upl:

6: Anna Brita Ericd^{er}: Hade ej vidare sig kunnigt, än at sedan Johan Zachrissons gossar Johannes och Jonas kommit och frågat efter Gästgif: Näslunds Drängar och wittnet därpå jemte hennes legosyster tillsport dem hwad som warit å färde, hade gossarna swarat, at Zachris wari hos dem och sönderslagit fönsterna, at deras fader med en bössa skjutit på honom, at han därefter gått några fjeter och omsider fallit ner död. Upl: Wiste ej mera.

Som det vidare war mycket lidit på aftonen och Rättegångens timman länge sedan förbi, så uppskjöts med de öfriga wittnens hörande till morgondagen, som dem jämte Actor för ständigades hwarefter de anklagade till Arresten återföras.

Den 3 April

§ 53

S. D. Sedan Actor vice Landfiscalen Hofverberg bliwit förstäm digad^{xvi}, at H^{er} Rätten, nu ville fortsätta Ransakningen rörande Zachris Jonssons mord och de för wållande däri tilltalade och häktade Personerna Johan Zachrisson och hans Son Johan Johansson. Så gjorde anstalt om de andra inställande, hwaruppå utaf de gårdagen efterlämnade witrna först förekallades och afhöras

7: Nämndemanen Eric Pehrsson i Stöksjön som berättade at han den 7de Februari innewarande år, stadd på en förrättning med Länsman Lindroth, samt om aftonen komit till Sörmjölle och jämte Linderoth tagit nattqwarter hos Swarande Johan Zachrisson, då, under det derpå följande morgon sutit och språkat med Johan Zachrisson, [t..] ibland annat förefallet om Zachris Jonsson, öfver hwilken under förhållande af flera obehageliga händelser, som emel: honom och Joh: Zachrisson förefallet och till större delar redan äro omnämnde Johan Zachrisson högelingen beklagat sig och warit liksom willrådig, hwad utwäg han skulle med honom taga, yttrande slutligen, det han ej viste sig annat än at skaffa sig en hagelbössa, för at i högsta nödfall och därest han icke på annat sätt kunde wärga sig bruka emot Zachris Jonsson harwid Johan Zachrisson äfwen omnämnt det Zachris Jonsson höllo på at ansättas af sina [..]ditorer och önskat at sålunda blifva af med honom från Byn. Upl: och widgådt

8: Pehr Pehrsson i Häggånäs: Har wid pass en månad före sista händelsen med Zachris Jonsson warit hos Johan Zachrisson i Sörmjölle då denne på lika sätt klagat öfver Zachris Jonsson och önskat at han huru som hälst kunde komma från Byn, innan någon blefvo olyckelig för honom, i avseende till hans elaka och wåldsamma upförande, el: förrän han slogo någon ihjäl. I öfrigt och efter hwar wittnet utaf Johan Zachrisson [t..] kunnat förstå har han tyckte welat tillskrifa Zachris Jonsson onska någon hos honom fattad misstanka som skulle Johan Zachrisson beröfvat honom ett Slagjern.

Vidgådt.

9: Länsman Linderroth: Att hwad wittnet i saken hufvudsakeligen känner, innefattades uti dess till Konungens Befallningsh: ingifne och här af war intagne Rapport, men tillade, at då han jämte Bruks Predikanten Cognell fredagen den 19de Martii öfver warit inne hos Zachris Jonssons Broder Jon Jonsson, har denne berättat, at när den förre om natten hemkomit, han warit inne i Jon Jonssons rum och nedtagit hans där förwarade skjälabössa, uti hwilken han blåst och förargad då han funnit den tom, stött bössan i golfvet så at handslaget el: låset fallit af, hwarpå Cognell förebrått Jon Jonsson at han intet sökt styra el: stilla Zachris, då Jon anmärkt det sådant icke warit godt för honom at göra, såwida han då med bösspipan kunnat koma öfver honom i sängen och göra med honom det icke wäl wore. Instämmandes wittnet med Nämndemannen Eric Pehrsson rörande Johan Zachrisons yttrande, wid deras besök hos honom den 8de sistl: Februari, men Linderroth kände dock icke med fullkomlig wisshet på sin Ed taga huru Johan Zachrisson ord [.....] fallet om bössan och ändamålet därmed. Och till Linderroth slutligen, at under de flera besök som wittnet efter härdelsen med Zachris Jonsson gjort hos Johan Zachrisson, Linderroth hört hans Hustru wid fråga om Zachris Jonssons tillstånd yttra; Gud gifva honom ett saligt slut. Upl: och erkändt.

Haruppå utwistes Drängen Johan Johansson och Johan Zachrisson, tillfrågades särskildt:

1: Om den räf, hwartill Joh: Zachrisson föregifvit sig skola nyttja då utaf Sylvander lånta bössa uppehållit sig långt ifrån hans gård.

Swarades: Att räfven uppehålla sig ofvanförr nya Gästgifvaren Nils Ressonns Gård. där ett as utaf en häst legat och innuti skogen ej långt därifrån Johan Zachrisson haft ett slagjern utlagt.

2: Huru ofta Johan Zachrisson lurat på samma räf för at få honom skjuta.

Swarades: At hans yngre son Jonas i lag ofta nämnde Jon Jonsson par nätter legat i en Badstuga och lurat, ungefär 14 dagar eller 3 veckor före händelsen med Zachris Jonsson, men ej hade Johan Zachrisson sjelf warit någon gång ute och skall både hans Hustru äfwensom äldre sonen Johan hafva härom kännedom.

3: Om det lyckades hans son at få skjuta den omtalte räfven.

Swarades: Nej.

Inkallad och likaledes hörd öfver dess frågor, Swarade Drängen Johan Johansson med en ehanda förklaring som Johan Zachrisson redan lämnat, undantagande at hans bror Jonas och Jon Jonsson blott warit uti 2de nätter för räffjagten, den ena då de lurat på räfven i Nils Erssonns Badstuga och den andra något stycke därifrån på Bränn[.] kallad, men som stark köld sedan om nätterna infallit, hade de måst med denna jagt uphöra.

Nu anmältes at Johan Zachrisson Hustru Margretha Jonsd^e, efter fogad anstalt worre tillstädes och tilläts således förekomma samt på henne gjorde frågor yttrade sig: Att de om natten ur sin sömn med förskräckelse upvaknat öfwer det larm och buller Zachris Jonsson åstadkom genom fönsterens söndersläende i rummet, Så at hon för sin del af rädsla så tilltagandes hwarken såg el: hörde vidare än at genom man och barn sinsemellan rådslagit hwad de skulle taga sig före och at då äfven [...] bössan för at med den bewäpna sig i händelse wäldswärkaren, som de wäl wiste war Zachris Jonsson, till äfventyr wille komma in och mörda dem, då i det samma buller åter börjats på fönstret till det uppå andra sidan om Förstugan war[...] rummet, hwarwid hennes man och söner gått ut utan at hon i sin stora förskräckelse at gifva dem warning, ej missbruka bössan som han icke ens viste wara laddad. Margaretha Jonsd^e kunde omögeligen begripa hwarifrån det hat kommit, som Zachris Jonsson snart sagt ifrån sin barndom burit till Johan Zachrisson, dock har Zachris warit dr[...] och icke så mycket swår ända tills nu det sista året, då Zachris Jonsson börjat utaf sina Borgenärer anfäktas och hwilka, efter hwad hon förstätt, han misstänkt Johan Zachrisson hafva retat på sig.

Skolandes Zachris Jonsson i fjol om winteren upfördt sig tämmeligen beskjedligt så ofta han besökt Joh: Zachrisson, men i anseede till hans lömska sinnelag hade de likwäl aldrig warit rätt säkra för honom, ehuru Johan Zachrisson alt härtill lyckats, at afböga alla ytterligheter genom sitt bemödande at snart sagt förekomma alla hans önskningar.

Angående bössan som hennes man lånt af Sylvander, gaf hon den uplysning. at han en gång i winter hört omtalas det en räf höllo sig kring ett as, som legat utanföre Nils Erssons Badstuga och at några äfven skola hafva jagat eller ränt efter honom, hvarpå, dagen efter, tal förefallit om samma räf emellan Johan Zachrisson och Jon Jonsson, i anledning hwaraf Marg: Jonsd^{er} yttrat och förestält Johan Zachrisson at han kunde låna sig en bössa och låta sina gossar wara med för at lära sig skjuta, då Johan Zachrisson själf rest till Hörefors och lånt den omtalte bössan af Sylvander, hwarmed gossarna och en par gånger varit uti, bedgrundes at hon för sin del ej kände någon annan afsigt med bösslånet äfvensom at hon aldrig rådt Johan Zachrisson taga el: nyttja bössan till wärn emot Zach: Jonsson. Den af Actor till witten upgifve Pigan Gretha Caisa Jacobsd^e företedde nu StadsCommunistern Eric Olof Häggboms betyg, at huru hon, 17 år gammal, ännu icke begått sine Salighets medel, likväl hade försvarlig Christendomskundskap och nödiga begrepp om Edens wright och värde och fick hon altså gånga wittnes Eden samt om dess påfölgd ytterligare erindrad, ingaf dess wittnesmål skrifteligen författad, så lydande;

N° 32

Torsdagen den 18de nästförflutna Martii, klockan 9 om aftonen hade mit Husbonde folk Johan Zachrisson i Sörmjöle äfwensom jag gått til sängs, därefter wi kring klockan 11 blewo wäkta med det, at ett par dubbla fönster i samma rum blefwo sönderslagne i små bitar, hwarefter Johan Zachrisson tog bössan och gick oklädd ut och kom straxt åter då den sistnämdes Son Johannes yttrade, at han såg Zachris Jonsson springa ifrån fönstret, därefter hade Johan Zachrisson tilsagt sine Söner, at de skulle gå til Byn efter folk, men hwar til de nekade, af ordsak at fucktan at någon skada skulle på dem, under det jag upgorde elden, hörde jag, at både luckan och fönstret i andra Stugan sönderslogs, då wi alla blefo förskräkta och sade Herre Gud, nu är Zachris, här åter och slår ihjäl oss, då min matmoder Margaretha Jonsdotter sa til sin man Joh; Zachrisson, ta bössan och går ut, för a[...] bärga vårt lif, hwilken och skodde, straxt derpå hörde dunder, men om det war av bössan eller om det slags på fönstret kunde jag icke åtskilja då straxt därpå gick jag [...] men af räddhåga wände, samt mötte Sonen Jonas på Bron och med yxan i handen, hwilken jag min Husmoder tillsade henne [.....] Jonas gå intet dit med yxan, hwarpå han swarade släpp af då wore Johan Zachrisson och Zachris Jonsson tillsammans på gården, jemte den sednares Son Johannes straxt därefter kom min Husbonde Johan Zachrisson in och tog ihop händerna och sade tacka Gud at Zachris Jonsson icke kom in, slå ihjäl alla, kort därefter gick Husbonden bort en stund, [...] folk från Byn kom, då låg Zachris Jonsson på gården afdånad, at litet lif syntes i honom, hwarefter de närwarande togo honom och förde denne på en kälke hem, hwilket jag med liflig Ed will besanna.

Umeå den 1 april 1813

Greta Caisa Bolin
från Skrafvelsjön

Tillägg

Klockan kring ½ 5 om sidtl: Juldags Afton kom Zach^{is} Jonsson Sundin till mitt Husbond folk, rörd af starka drycker och började göra owäsande, samt under besändige swärdomar och ropande störd på efter Bränwin samt fattade i min Matmoder som stått på en stohl och slände henne omkring golfwet, ehuru hon som sjuklig af gickt, outhörligt bad honom låta bli sig, därpå han slutligen fattade i stolen och lyfte [...] samma up emot taket samt nedslog något bröd, som låg på en bräda, hwarefter Jon Zachrisson reste sig up i sängen och frågade Sundin, hwad är det för wäsande då håller, han [.....] at då skulle så hur förehåll dig i dag och därwid återopade en närmaraste [...] man [...] till Wittne, samt bad Sundins Broder Jon Jonsson och Jon Enocksson och hans Hustru Maria Magdalena at skulle hafwa [...] Zachris, hwiket de först [...] och gjorde, ehuru han med all ifwer stertade emot och högg sig fast i dörren och hwarest hwar kom för at få tag uti. I Harstundefter en stund och sedan Johan Zachrisson upstådt ifrån sängen och satt sig wid spisen at [...] i en Bo[...], återkom Sundin med 2de vedträd i händerna, hwarmed han sönderslog fönst ett par [...] fönster med 2de slag af det ena tändet, som tillika med glasbitarna kom in efter golfwet emot barnwaggan då min Matmoder tog up Barnet ur

waggar och kastade sig emellan waggan och spisen ned på golfwet, därpå han med det andra vedträdet sönderslog andra fönsterrutorna i samma fönster. [...] /bokmärke/

Som, efter upläsandet, erkändes med sanning och förhållande enligt. Kunnandes likväl ej göra reda för, om yngre sonen Jonas varit med de andre ute på gården eller huru det i förskräckelsen och willerwallan i öfrigt till gick, men när wittnet gått in i stugan hade Jonas icke medfölgt. Kände ej el: minnas at Johan Zachrisson någon gång ytrat det han wille eller ämnade skada Zachris till lif el: lem. Upl: erkänt.

I afseende på den förra omständigheten som nyss omrörd är, gaf swarande Drängen Johannes följande uplysning, det hans Broder Jonas som är på 15de året först gjorde Johan och Fadern sällskap ut, men kommande ihog at han varit utan tillhugg, wändt om och tagit med sig en yxa som han hållit i ägget, utan at Johan sedan blifvit honom warse är Lundin redan fått sin Bane^{xvii}, då Johan ropat till Jonas at de skulle gå till Byn efter folk, därwid han af rädsla bedt Johan gå förut, kastat yxan från sig och sprungit efter. Angående den af wittnet omtalte händelsen med bössan sisl: Juhldagsafton mindes hwarken Johan el: hans fader Johan Zachrisson, men ansågo likväl möjligt at så skjedt, i hvilka händelse det varit en gammal oladdad lodbössa som de från gammalt haft i Huset.

Ehuru den anlagade Johan Zachrisson förmälte sig utan de redan afhörde wittnena hafva många andra skjäl och bevis på Zachris Jonssons bitterhet, hat, owänskap och förföljelse, wille han dock ej beswara domstolen vidare därmed, så wida han förestälde sig alla instämman uti de redan afhörde witterns intyganden, men begärde alle, näst få låta afhöra Gästgif: Nils Ersson och hans Hustru Catharina Marg: Pehrsd^{er} i Sörmjöle, hos hwilka Zachris Jonsson varit innan då han ofta nämnde natt kommit från Stöcksjön. Och som något jäf med them ej kände utletas, så fingo de wanlig Ed aflägga och däruppå efter medfången warning.

Hwar för sig hördes Nils Ersson: Ingaf dess wittnesmål skrifteligen sålunda

N° 33

Mig är witterligt att Nämndeman Johan Zachrisson och den afl; Zachris, wist uti 20 års haft efter mit tycke och deras ömsesides utlåtelse, et ousläckeligt hat till hwarandra. Men i början af Februari Månad detta år kom Zachris till mig och anmodade mig till med min Broder Eric Ersson att följa sig till Nämndeman och ytrade att de hade någon twist om några slagjern som han [...] stulit ifrån Sterbhuset och wi följde till 12^{man}xviii då Zachris frågte honom om han wore ägare af detta jern, då 12^{man} swarade att de hwar hans, men skulle han finna någre jern som stod Jon Zachrisson Bomärke på, får han taga igen det och det jern medföljde [...] genast tecknat med Jöns Zackrisson namn och Bomärke, hwarpå Zachris utlåt sig Du är Tjuf, förent med mörckt och tjockt Sanning. Och jag skall bewisa Dig de 600 RD som Du bärgat wid sjöstranden, hwar har Du dem skaffa framdem, desse oidständigheter har Zachris ytrat och låft fullfölja, sedermera samt slagjernet insatt i min wård intils dess Domstolen skall skilja Dem åt.

Nils Ersson

Gästgifware i Sörmjöle

Efter upläsandet hwaraf Wittnet [...nteligar] tillade, at äfven Johan Zachrisson Bomärke varit på slagjernet, samt at Nils Ersson icke varit hemma, när Zachris Jonsson om natten från skjuts hemkommit. Upläst och af wittnet erkänt.

Catharina Margaretha Persd^f: Inlämnade likaledes skriftelig berättelse af följande innehåll

N° 34

Samma natt som händelsen inträffade, kom Zachris Jonsson till vår Gästgifware gård med en skjuts ifrån Stöcksjön, samt wid ankomsten befans något rörd oackttadt att han kunde gå, då Magister Widerstedt som han sjutssade komin med en liten kagge med Bränwin uti, då Mag; swarade du skall få. Hwarefter jag gick att ligga, men innan jag somnade hörde jag Mag: bjuda honom 27 Sk i RGs i Skjutspengar, men Zachris swarat, så mycket will jag intet hafwa jag har intet förtjänt det, och sluteligen tog han emot blott en 12 Sk sedel, hwarpå jag somnade. Men efter en stund kom Zachris

tillbaka och väckte mig, samt sade i mit tycke hwar han har jag mössan min och gick genast bort. Samt morgonen därpå hittade wi mössan i vår stuga. Och samma morgon den anklagade Jån Zachrisson till oss och frågade efter Ekmans Jån, hwarpå jag swarade, jag har icke sedt honom, hwarpå Jån sade, nu har wi haft kalas i nat. På fråga, hwad för et kalas fick till swar, Zachris har varit när oss och slagits sönder fönsterna, då jag frågade hur gjorde Ni med honom, fick jag till swar; Pappa skjöt honom, Herre Gud sade jag det är farligt illa, då han swarade, men det tog intet, men Zachris kom och tog Pappa i lufwen^{xix}, då gick jag dit och gaf honom et bra slag öfwer ryggen, så at han blef liggande öfwer vägen och det gjorde jag för att frälsa Pappa, ty jag frucktade att han skulle lida undergång, då den Afl: Zachris Hustru Sara Maija gråtande kom in och frågade mig om Zachris om natten varit mycket full samt hwar han förhållit sig, då jag swarade henne, som jag i början om honom intygat.

Catharina Margaretha Pehrsdtr

Som uplästes med den tilläggnig af wittnet, at Zachris Jonsson då om natten när han från Stöcksjön återkom, aldrig nämnt ett ord hwarken om Johan Zachrisson el: Hans hus.

Till alla delar erkänt.

Som Actor vice Landsfiscalen Hofverberg ansåg nödigt, at Zachris Jonssons husfolk blefwo upplysningswis hörda, samt Hofverberg dessutom förrän vidare återstående bevisning äskade härmed rådrum: Altså skulle vidare åtgärd bero till den 5te nästkommande, då Ransakningen, åter fortsattes, hwaruppå de anklagade genom Länsman Linderoth utfördes.

Den 5 April

§ 91

S: D. Amälte Acter, vice Landsfiscalen Hofverberg at Zachris Jonsson Lundins Enka Sara Maria Felæneius nu wore tillstädes, hwilket föränlåt H^{dt} Rätten at genast låta på nytt inställa de för wällande till Zachris Jonssons död tilltalade Johan Zachrisson i Sörmjöle och hans Son Unga Drängen Johan Johansson, då bemälte Sara Maja Felenius gjorda följande berättelse att hon i afsende på Mannens Sjukliga förhållande och sinnelag, ingalunda haft ordsak at för sin enskildta del klaga. Att båda när han varit nykter och äfven rörd, Zachris icke el: varit besvärligare än andre, så widt han ej blefwo ofredad; men at det länge wartit fiendskap emel; Honom och Johan Zachrissons Hus, hade Hon nogsamt försport, likväl skall Hon för egen del under dess åtta åriga sammanlefnad med sin man icke å hans sida funnit el: rönt något med Honom som bewisat det, vidare är at Han nog misstykt de rykten han fådt höra som skulle hans farbroder Johan Zachrisson talt illa om Honom för hans Borgenärer, äfven som det ofta omtalte Slag jernet, hwilket han trott Johan Zachrisson obehörigen åtkommit icke el: skall minskat hans ovilja och så vidare men aldrig skall Zachris Jonsson ändå hafwa tillåtit sig några hotelser el: yttranden som innefattadt upsåt at skada Johan Zachrisson; Att Zachris Jonson mycket grublat öfwer det John Zachrissons Hwilken Han wärit skyldig några och 20 RD äfven tid^{xx} och ofta sprungit till hans Swåger Johan Andersson i Ansmark till hwilken Zachris Jonsson wärit skyldig 100 RD och Hwaraf Zachris Jonsson ansett såsom en fölgd at har John Andersson omsider till säkerhet för sina penning: låtit upskrifva och i afbetalning till wäld[...] en hop af Zachris Jonssons husgeråd och annan lös Egendom, som John Andersson likväl af Godhet tillåtit Zachris få bruka och nyttja; At Zachris Jonsson ibland utlåtit sig, At om faderbrodern Johan Zachrisson ändå wille eftergifwa dess fordran skulle han aldrig omtala el: yppa hwad han wiste om det. Strandade fartyget på Andtref=skäret och de penning: Joh: Zachrisson därigenom skall hafwa åtkommit; utom dess hade Zachris Jonsson fått weta at Joh: Zachrisson äfven talt förmyndarena uti Hans faders Sterbhus at ej göra Huset och aldra minst Zachris Jonsson bistånd, samt at Johan Zachrisson för egen del skall föresatt sig at utrota honom från Byn.

Hvad för öfrigt angår den hennes man Zachris Jonsson träffade olyckliga händelse, så hade Zachris Jonsson, när han om qvällen el: natten mot kl: 11 hemkomit från skjutsen, burit sin kapprock på armen samt under det han gådt fram i rummet för at lägga den bort och sedan begifvit sig åt kammardörren och mumlat för sig själf såsom han alltid plägade^{xxi} gjöra då han varit besupen el: rörd af Brännewin, därpå med hög röst frågat hustrun efter kammar nyckelen, hwilken fråga han af nu en gång uprepat, oakadt Hustrun straxt svart honom, det nyckelen suttit i dörren, hwar af han tydeligen förmärkt^{xxii} at han nu icke war synnerligen god. Sedan hon har på hjälp honom at finna nyckelen, gick han in i Kammaren, tog nyckelen ur och lade igen dörren efter sig. Någon stund därefter, hade han åter utkommit och haft med sig nycklarna till hennes kista dem han förwarat hos sig, men dörinne låst in Kammar Nyckelen som han lämnat efter sig på Bordet at de sedan ej kunnat annorlunda än genom fönstret inkomma; Zachris hade däruppå bedt Hustrun gå ut och spänna ifrån hans häst samt föra honom i Stallet det hon ock efterkommit, men Zachris Jonsson likväl sjelf följde henne efter och betslat af Hästen men bedt henne taga utaf Sehlen och leda honom till Stallet, utan af någondera af dem vidare talt till den andre; Sedan hade Zachris gått neråt Gården, stält sig på en Snödrifva och därifrån sedt omkring sig åt Byn, men i hast begifvet sig därifrån in till sin Broder Jon Jonsson, där han berättas hafva fådt uti en Skjåla bössa, med blotta pipan hwaraf han åter gådt ut, hwarwid Hustrun, som stått qvar i Stalls lidder dörren, blifwit Honom warse, men oakadt det varit klart och månljust icke förmärkt at Han burit något i händerna: Han hade därpå stält kosan åt Byn utan at swara på Hustruns anropande och böner at wända om och gå in at lägga sig, men hon hade likväl ej vågat följa honom efter utan ändast gifvit akt på honom, seende at han ifrån allmänna Byavägen tagit af åt Johan Zachrisson gård, dit han tyktes hasta något fort, framkommen till grindan, hade han stält sig på en där liggande snödrifva men straxt återgådt ner, dåsom Hustrun tykt han wäl kunnat hinna stugu knuten, hon fådt höra en smäll af ett Böss skott, hwarpå hon sprunget in till Jon Jonsson som underrätad om hwad hon hört [...] mycket ängsla sig, kommande ihog, at Johan Zachrisson haft en laddad bössa inne hos sig; Jon Jonsson hade därför skyndat sig opp ur Sängen, frugtande så mycket mera någon obehaglig händelse som han yngre Bröder berättat sig hafwa hört af Johan Zachrissons pojkar, det de ärnade^{xxiii} nyttja sådant wapen, i fall Zachris Jonsson kommo dit och wille gjöra dem illa. Wid dess ankomst till Johan Zachrissons gård, hade ock Jon funnit dess broder Zachris där liggande trärt öfwer vägen, ej annat han då wiste är död, med hwilket olycksbud Jon återkommit till Hustrun som oakadt sin djupa sorg och förskräckelse här öfver, likväl så fort mögeligt war, skyndat sig dit at bispringa^{xxiv} genom finnande som Jon berättat Zachris liflös, blodig och illa hanterad, hwar efter de skaffat honom hem och sökt på alt sätt hans vidare [.....] I förstone^{xxv} hade hos honom hörs ett swagt och sagta roslande i Bröset, i hwilket känslolösa tillstånd han, nästan hela natten förblifvit samt omsider oakadt Doctorerna Carlstens och Wahlbergs wård och skjötsel aflidet natten emel; påföljande Måndag och Tisdag kl 2.

Något annat med wetande af hwad som händt honom hade Zachris ej yttrat, än at han om aftonen dagen efter, i anledning af hwad han förmodeligen hört nämnas, frågat hwem som skjöt honom och när man sagt det varit hans farbror Johan Zackrisson, hade han ändast utlåt it sig: Ja så har han gjort det, utan på frågan om han icke sjelf wista hwar han varit, bestämt swarat, det han den natten varit och skjutsat. Uplysandes vidare Enkan at Zachris om Natten hemkomit utan mössa, den han tillika med handskarna lämnat qvar på Gästgifware Gården, men på vägen tappat efter sig qörde low, som af en fliga (flicka?) blifvit uphittad.

Som Johan Zachrisson uti sine förklaringar låtit forstå at det om Natten skall varit så mörkt at han ej wäl kunde se huru han skjöt, men enl: Sara Maria Felænius upgift det likväl skall varit månljust och klart, så äskade Actor Johan Zachrisson närmare förklaring däröfver, den han nu sålunda lämnade at det wäl icke war så mörkt at han ej något såg: Förmodandes Johan Zachrisson det Sara Maria berättelse i öfrigt nogsam bekräftade. Hans egen af öwertygelse, at Zachris Jonsson först varit han efter den omtalte Bösspian, sedan han i förbigående från Gästgifvar Gården sönderslagit fönstren till Johan Zachrissons boningsrum. Slutligen förmälde Zachris Jonsons Enka at när hon morgonen därpå från Gästgifwaregården hämtat sina Saker, ha hon där råkat Swarande ynglingen Johan Johansson,

som wäl erkändt förloppet med Zachris Jonsson, men tyckte det war rätt gjort, allenast Zachris blefve frisk och återkomme sig före, samt jämväl, på hennes erindran om hwad hon hördt sägas, widgådt det Bössan blifit änkom^{xxvi} lånt för Zachris Jonssons räkning, men Johan nekade nu at hans uttryck så fallit, utan at däremot kunna frångå sig haft någon gång den utlåtelse, at de skulle skjuta Zachris Jonsson om han widare försökte gjöra dem skada.

Altaf de svårigheten som skulle hafwa mött Landsfiscalen Hofverberg, at så skyndsamt han önskade, få alla de personer inkallade som borde i Saken blifwa hörde och bland hvilka Zachris Jonssons Broder Jon Jonsson äfvensom Johan Zachrisson yngre Son Jonas ännu icke, oaktadt fogad anstalt, afhördes wille Hofverberg förutse ännu någon tids utdrägt med ransakningen, men för at emedlertid ej längre uppehålla Zachris Jonsons begrafning, begärde Actor H^{dt} Rättens Utlåtande om sättet, huru det må skje; Hwaröfwer

Resolverodes:

Att utan det Zachris Jonssons lefnad och förhållande icke warit aldeles sådant, som en god Christen ägnar och anstår, är utaf hans egen Hustrus berättelse uplyst, at då han efter alt utseende drifven af hämnd och ett långwarigt hat, gådt åstad och meddelst fönsters sönderslående hos Johan Zachrisson hem gång öfwat, Zachris Jonsson äfven där under wärdt af starcka drycken angriper och rörd, profwar H^{dt}: i förmåga af 13 Cap: 3 § jemfört med 24 Cap: 10 § m: §§ skjäligt förklara, det skall Zachris Jonsons döda kropp i stillhet begrafwas samt afsides i Kyrkogård läggas.

Häröfwer gaf Hofverberg missnöge tillkänna, Hwaruppå ransakningen för denna dag slutadas.

Den 6 april

§ 92

S. D. Instälde åter för rätta de för dråp tilltalade Johan Zackrisson och dess Son Johan Johansson hwarefter, på Actors begäran, förr kallades Afl: Zachris Jonsons Broder, den under ransakningen ofta omnämnde Bonden Jon Jonsson i Sörmjölle, som berättade; Att Zachris Jonsson, samma natt han undfick det dödliga slagit, warit inne uti en Kammare där Jon Jonsson legat och hwarest en gammal honom Zachris Jonsson tillhörig Skjälå Bössa stått uprest ut med Spiselen, den han, utan at säga det minsta framtagit och stött så hårdt i golfet at handslaget tillika med låset, genom någon särskildt ridning, som wittnet tykt, på sjelfva bösspipan losnat och på golfven qvarstädnat, samt med pipan i han gått ut, hwarefter Jonas, som legar waken, fådt höra en smäll däraf fönstren skallrat och Zachris Jonsons Hustru hastigt inkomit med berättelse at det skjutit i Johan Zachrissons Gård, däraf Jonas blifwit förskräkt och börjat tänka at Bössan, han tagit, honom owetande warit laddad och af han genom någon tillställning gifvit densamma Eld, hvarpå Jonas som redan warit uti strumplästarna, i en hast kastat kläderna på sig och sprungit till Johan Zachrisson Gård, där han fann Brodern liggande öfver wägen orörlig utan lif och sannsning, sedan gått in i Johan Zachrissons stuga, där han ändast träffat Hans Hustru och piga, där ifrån åter sprungit hem, men genast wändt tillbaka och då wid Zachris Jonssons widrörande förmärkt at liwet ännu icke aldeles warit utslåknat samt med tillhjälp af andra tillkomne personer lagt och fört honom på en kälke hem. Att Zachris Jonsson, då han, som sagt är, inkommit i rummet där Jonas låg, warit ond och förträtad, tyktes den[...] utaf hans förhållande med bössan sluta, inan hurudant hans upsåt äljest warit, war i anseende till hans tystnad ej möjligt at utrönas, men hade likväl ej kunnat misstänka honom hafwa i sinnet något ondt och elackt förehafwande hwarförr Jonas ej el: honom tilltalte. Orsaken till Zachris Jonsons hat emot Johan Zachrisson, kände Jonas ej widare, än at de twistat om ett Slagjern som Zachris påstått wara sitt och hwarom denne af war någre gånger i wintras språkat och nu af Jonas uplystes at hans fader i lifstiden och Johan Zachrisson haft sine slagjern tillsammans så at det wore honom svårt at weta rätta förhållandet, är mindre at upgifwa alla de omständigheter som dem emellan förefallit och till ömsesides hat gifwit anledning: han ej el: hört widare hotelsen af Zachris Jonsson, än at han tänkt hos wedenbörande angifwa, det Johan Zachrisson skulle hafwa hittat en Summa peningar på ett året efter sista krig, å Andref skäret strandat Fartyg, hvilka penning: Johan Zachrisson skall hafwa förtigat. Hwfwad der bland annat yttrat, at Förmyndaren uti Hans Ersson Sterbhus i Sörmjölle, Bönderna Eric

Ersson och David Davidsson i Håknäs, Nordmalings Socken, utaf Johan Zachrisson tillväxlat sig en Tjugu Riksd: B^{co} sedel, som skall legat i watten hwilket Johan Zachrisson nu förklarade såsom aldeles ogrundadt.

Wid Zachris Jonsson besök om Natten, låg Jon Jonsson afdeles ensam i rummet. Att Zachris Jonsson såsom öfverlastad el: i dryckenskap warit ofredlig och förförisk. Att Jonas likväl aldrig sett honom bära händer på Joh: Zachrisson, utan blott genom rykte hört omtalas at de sistl: Juhl qwäll (julkväll?) warit på något sätt i handgemäng med hwarandra. Erindrande sig dock nu ett tillfälle, i wintras ett år sedan, då Johan Zachrisson mitt på natten kommit till Zachris Jonsson Gård för att återfordra några Skjutspenning:, hvilka Zachris skall tagit utaf Johan Zachrissons Son och hvarom det upstått ett faseligt buller och oväsande som föranlåtit Jon Jonsson gå ut i förstugan, där grälet förtfarit, hvarifrån han fördt Zachris in i rummet och skildt dem åt, hvarefter Zachris Jonssons Hustru burit penning; till Johan Zachrisson. Slutligen gaf Jon Jonsson tillkänna at han med lagd häst hit skjutsat Joh: Zachrisson och Zackris Jonsson Hustrur, begärandes därför ersättning efter räkning med 1 RD 16 Sk Bco.

Johan Zachrissons yngre Son Jonas war nu ock tillstädes och berättade: Att han om natten icke waknat förrän Zachris Jonsson redan hållit på at sönderslå det andra fönstret, då bägge bröderna på fadrens befallning genast upstigit och klädt sig, samt därpå med fruktan och bäfvan tätt slutat sig till deras Far, under det deras gamla Mor i sängen gråtande och jämrande sig, best dem skynde till Byss efter folk, hvartill dock Jonas för sin del nekat, såwida han mycket fruktade för Zachris. Efter en stunds uppehåll, el: tystnad, hade det åter börjat smälla på Salsfönstret, då fadren tagit Bössan och bedt gossarna följa sig, hvarpå de alla tre gått ut på bron och Jonas stält sig ett stycke bakom fadren, därwid Zachris hördes svärja och mumla för sig själf och fadren skjutit af bössan ifrån Bron, hvarefter som Jonas wille minnas Zachris med uplyfte armar rusat fram och med fadren som därwid mött honom, fattat ihop och armstyrts tills de kommit fram till Stuguknuten. Emellertid hade Jonas sprungit in efter en yxa men då han åter utkommit på Bron hade Zachris redan fått sin bane, samt Brodern Johannes i det samma kommit springande till Jonas och bedt honom följa sig at hämta folk, det han äfven gjordt, huruwida modren bedt hans far taga Bössan, kunde han ej påminna sig, utan blott at han såwäl som de warit mycket rädd och förskräkt. Icke el: skall något tal el: öfverläggning någonsin warit dem emellan at med Bössa eller mordgevär förse sig emot Zachris Jonsson.

Drängen Jonas Ersson, hwars faderBroder i Swågerlag Johan Zachrisson är och af Actor blivit här förut åberopad, instälde sig nu äfven, men sade sig ej weta något annat om sjelfwa dråpet, är hvad Johan Zachrisson och hans Son Johannes för honom berättadt. Skolandes wid flera tillfällen hördt Zachris Jonsson, då han warit drucken, hata Johan Zachrisson at en gång för alla få rätt för sine skjelm stycken^{xxvii} och at han skulle gifwa honom riktigt kok stryk, såsom han ock altså warit hämsk och elak på Johan Zachrisson, men Johan Zachrisson däremot mycket beklagat sig öfwer hans förhållande och hot.

Utom ett af Commenistern Johan Nygren uthändigdt Betyg så lydande

N° 51

På begäran får jag aflämna. Det afledne Zachris Jonsson Lundin i Sörmiöle, under de sexton år jag som Bruks Präst wistades wid Hörneforss Bruk upförde sig ofta oanständigt och så utswäfwande, att dess Fader Jon Zachrisson i nämnde by flera gånger beklagade sig öfwer denne till Sons framfart och anmodade mig, att medelts före skällningar och varningar förmå genom Sundin til bättning, hwilket dess äfloop utan önskatt wärkan, samt med den grämelse, at nödgas se Sundin wid desse tilfällen alltid visade ett wagt lius och ett stäfl; upförande emot sin Fader. Huruwida Sundin efter min frånfart ifrån Höneforss berättat sitt upförande, har jag ännu af, sedan min ankomst hit til Umeå, hunnit utröna, att förtiga de inlupne ryckten, det Lundin i mer och mindre moln i sin förra lefnad fortfarit. Hwidkommande Förra Nämndemannen Johan Zachrisson i bemälte By, har jag, hwarken under min warelse wid Hörneforss eller nu efter min ankomst hit, om honom annat, förnummit, nu att anständigt och beskieligt upförande och at han alltid visat sig öm om dygt och gudsfruktan. Hwadtil kan jag dock ej lämna det obenämt, att emellan desse personer i som ofta upkommit trätor och hårda ordwäxlingar, hwarunder ofta nämnde Sundin, emot Johan Zachrisson utbrustits i bittra och

smädliga uttryck. Såsom då, när Lundin wid en gaf före nämnde varningar, förklarade sin utsläcktige fiendskap emot honom och bedyrad at han någon gång skulle wisa det i sielfva wärket, som hans egna ord föllo. Hwaremot Johan Zachrisson förebrått Lundin för hans oanständiga upförande, samt ymkat sig öfwer den Fadren, som nödgas widkänna en sådan wanantad och för en så straffbar lefnad wankjänd Son. Hwilket alt såwäl i aflagt Embets, som akräwd wittnes Ed bestyrkas kan.

Umeå d, 6te April 1913

Jonas Nygren

Cominst ko

Uppwiste och Johan Zachrisson till bevis af war sin frägd och at han ännu aldrig hvarken af föränu el: andra warit mistkänd, ej allenast H^{de} Rättens genom Protocolls Utdrag den 14de Maji 1810 genom medelte Afskjed ifrån dess ditills inhafde Nämndemanna tjänst med det wittnasbörd, at han under sin 15 åriga tjänstetid sig redelige och wäl skickadt, utan ock Generalen Chefs för Kongl: Norra Arméen, Generalen Öfwerste KammarJunkaren, Genaral Inspecteuren öfver Infanteriet, Riddaren och Commendanen af Kongl: Majsts Orden, Högwälborne Herr Grefwe Fabian Wredes under den 21 Aug: 1809 utfärdade förordnande för Johan Zachrisson, at tills vidare bestrida^{xxviii} kronolänsmanstjensten inom den delen af Westerbotten som är Söder om Umeå stad.

Till slut begärde och fick Actor Rådman till längre fram på tinget, at inkalla Bönderna Eric Ericsson och David Davidsson från Håknäs, Nordmalings Socken, för at i de af Jon Jonsson dem rörande omständigheter höras. Hvaruppå Johan Zachrisson och Johan Johansson till Häket återföras.

Den 10 April

§ 139

S. D. På vice Landafiscalen Hofwerbergs angifwelse, det i anseende till hwad som under ransakningen, rörande Zachris Jonsson Lundins dråp, emot Johan Zachrisson i öfrigt förekommit, som skulle denna hafwa funnit och dölgt några Egendom jämte Countante penningar ifrån ett om Hösten 1809 å ett skär utanföre Södermjöle By, Antrefvet kalladt, strandat fartyg, sökt genom winna all möjelig uplysning samt låtit inkalla alla de personer som förmodadas häruti äga någon kannedom, förrtog sig H^{de} Rätten, i bemälte Joh: Zachrisson närwaro, detta mål på Hofwerbergs begäran, till laga undersökning då den sistnämnde först och främst inlämnade H^{de} Rättens Protocolls Utdrag under den 13 Junii sistl: år 1812, hållit i anledning af Råd- och Handelsmannen Emanuel Montells såsom härstädes tillförordnad Dykeri Commissariens utwärdad kallelse på förre Nämndemannen Johan Zachrisson, at af honom erhålla uplysning, huru med ett fastage rom tillgådt, som på berörde Antref skäret blifwit uphittadt och uti hwilket Protocolls utdrag Johan Zachrisson därom afgifve skriftteliga Rapport el: berättelse fanns ordagrant intagit.

I Bemälte Rådman Montell, till beivstande af denna undersökning kallad och härwid tillstädes, gaf följande uplysning: Att egenteliga ägaren till det strandade fartyget wäl icke woro honom bekant, men at han ifrån Kramhand: H. E. Backman i Stockholm erhållit följande skriftliga Notice: Med Galeasen Vela[...] Skjepparen Petter Borgsson från Sundsvall, Fartyget tros tillhöra Kamren Werqvist. En packlåda eller kista som innehade Carelske Jägaren Corpjens Cancellie^{xxx} jämte Diversse Bord och Caffé silfwer alt tillhörigt Öfversten m.m. G. Anunoff, då något af Dykerna aflämnas hos Kramhandlaren E. Backman i Stockholm eller Handlanden Keckman i Uleborg, blifwer kostnad och beswär godtgjorda.

Häruppå gjordes Johan Zachrisson, i anledning af dess ofvan åberopade Rapport följande frågor:

1: Uti hwad ärende han i början af April månad 1809, farit förbi Antrefvet?

Swarades: Att han en dag med sin älsste Son Johannes el: och till äfventyrs med båda sina Söner, till fots el: på skidor, som han nu, ej mindes, begifwit sig till ett ställe där han utmed Hafsstranden mitt emot Andtrefvet, hade utlagt 14 el: 15 st slagjern, då han råkat på sporr af en Järf eller så kallad

Filfras^{xxxii} hvilkes sporr, som burit just åt Antrefvet, Johan Zachrisson företagit sig at följa. Kommen till Antrefvet, som är wid pass ½ fjädingsväg el: något däröfver från fasta landet, blef han warse på skäret något upstående såsom af en stång el: en spira, hvilket föranledde honom gå fram och stå på ett där omkring hopadt Isstycke, wid hvars fall yppades en hylla med några rum. Hwaruti en hop papper och handling: legat, dem Johan Zachrisson sedan till Rådman Montell öfverlämnat.

2: På fråga huru långt Johan Zachrisson samma gång farit förbi Antrefvet?

Swarades: Att detta wore en miss-skrifning i hans Rapport, så wida han icke då farit längre.

3: Om det wärkeligen lyckats Johan Zachrisson at hinna el: fånga Filfraset?

Swarades: Att han komit ifrån at vidare tänka på detta djur, sedan han träffat nämnda fynd.

4: Hwarföre Johan Zachrisson föredrögde hela par dag: innan. Han enl: sin så kallade Rapport fogat anstalt^{xxxii} med grannarna at vidare undersöka wraket och därifrån han skaffa hwad som kunde bärgas?

Förklarandes: Att samma dag hade par Resande från Umeå som kommit söderifrån och dem han om händelsen underrättadt, rådt honom at bärga hwad han kunde, hwarföre han ock dagen därpå i sällskap med Tjenstgörande och utcommenderade Soldaten Jonathan Ekman jämte Johan Zachrissons älste Son Johannes åter besökt Antrefvet och då funnit rom=fastaget jämte en hel Ankare Brännevin, hvilken sednare de hemdragit på en medhafd kälke.

5: Hwarföre han då icke straxt lämnat [...] af sina grannar, än Ekman, härom kundskap?

Swarades: Det han ej förestälde sig, at det i wraket just skulle finnas stort at bärga.

6: Om det i wraket fundne fastaget, warit fult?

Swarandes: Att Johan Zachrisson tykt det ungefär warit halft med en liqueur^{xxxiii} som af profet liknat win el: Brännwin.

7: Hwarföre Johan Zachrisson ej låtit försegla fastaget med någon annans Sigill än hans eget?

Swarades; Att han icke haft annan utwäg, såwida han ofördröjeligen nödgades resa tillbaka till det då påstående H^{dn} Tinget.

8: Hwarföre, då Johan Zachrisson ej träffade H: Baron och Landshöfdingen Stromberg hemma, har icke straxt wändt sig till och angifvet Saken hos Dykeri Commissären Rådman Montell?

Swarades: At ehuru Montell sedan år 1804 haft denna befattning, Johan Zachrisson likwäl icke skall kändt det förrnu han nämnt om sitt fynd åt dåwarande vice länsman Rökström, hvarpå han genast hos Montell sig anmält.

9: Af hvilken anledning Johan Zachrisson kunnat anmoda Zachris Jonsson såsom efter hans egen utsaga wetterligen dess afswurna fiende, at taga fastaget om hand?

Swarades: Att Johan Zachrisson från Tingsstället blott skrifteligen anmodat honom at jämte Bonden Eric Ericsson, såsom närmaste grannar och dem han trådde warit til strandfogdar antagne, det Montell nu bestred, at festaget emottaga.

Härwid utreddes af Rådman Mortell att wid fastaget försegling utaf honom, det samma befunnits ganska godt och så felfritt, at det nästan warit omöjligt at någon droppe genom låck kunnat komma därur, ehuru därå sedermera funnits öfver 20 hål borade, utan at nu kunna draga sig til minnes, det något ände wid förseglingen yppats.

10: På fråga, hvad medel Johan Zachrisson brukat, bägge gångerna han här under förmälte sig hafwa tappat ur festaget?

Swarades: At han lossat korken på ena Botten, som varit aldeles oförseglad. Därwid Rådman Mortell anmälte, det wara, en kjänd sak, at slika festager aldrig afsädes utan ägarnas och Tullkammarens Sigill el: försegling.

Till vidare uplysning i Saken beropade nu Actor följande personer at vittna. Nemligen de ifrån Nordmaling; Nämndemannen Eric Ericsson och Bonden Davidsson i Håknäs, samt Pigan Brita Stina Abrahamsd^{ef} från Långed hwilka tillstädes utan anmält och befunnit Jäf, samt behörigen warnade för mened, intygade

Eric Ersson: Att han i saken ej kände meddela vidare uplysning än at Johan Zachrisson varit en slags utredningsman uti wittnets Afl: Broders Hans Erssons i Sörmjöle Sterbhus och således haft befattning med Auckionsmedlens indrifwande. Och som wittnet jemte David Davidsson varit tillförordnade förmyndare, hade de i Julii månad 1810 utaf Johan Zachrisson upburit wid pass 200 Rd däribland varit en sedel af en besynnerlig och liksom rostaktig färg, men å baksidan af transport^{xxxiv} bladet haft tre el: fyra ljusare fläckar till utseende efter Blanka Riksdaler stycken, af hwilka wittnet tyktes sig hafva fömärkt sjelfva stempelen i pappert så att wittnet wille däraf sluta, det samma sedel med större tyngd legat ibland Specie Riksdaler, skolandes denna sedel i öfrigt ingalunda varit illa handterad samt större än en Tre Riksd: B^{so} sedel emedan wittnet påminnas sig, at siffrorna varit med bläck skrifen och skall Johan Zachrisson ännu wara förmyndarena något på Barnsens penning: skyldig. Upl:

Johan Zachrisson kände ej påminna sig at han lämnat förmyndarera sådan sedel som berördt är, men om så wore förmedade han, at en slik sedel varit gjömd i Jorden undan fienden.

David Davidsson: Att på sätt föregående wittne Eric Ericsson berättat, skall Johan Zachrisson lämnat dem penning: hwarit en större sedel, som haft rostfläckar lika som han skulle lagat i watten el: wid något som färgat genom men som Sedelen i öfrigt varit riktig, hade förmynderena ej kunnat at fråga Johan Zachrisson där efter och skall samma varit en Banco Sedel. Men hvarken detta el: föregående wittne har någon så hördt Johan Zachrisson nämna el: tala illa om den Afl: Zachris Jonsson. Upl: widkändt.

Sedan begärde dessa wittnen ersättning för deras hitresa 10 mils wäg fram och åter, samt 4^{af} dag: tidspilla för hwardera med 3 RD 40 Sk.

Brita Stina Abrahamsd^f : Att hon den tiden fyndet gjordes af Johan Zachrisson på Antrefvet, varit i hans tjänst och sett at han utaf de där fundna saker låtit för Elden i Stugan torka Papper och Chartor som varit wåta, men aldrig har wittnet där ibland blifwit warse penning: el: sedlar, el: något annat, utan ett Rom fastage och något snus uti en strut icke el: at Joh: Zachrisson åtkommit något vidare ur Romfastaget, än at han samma dag det kommit till gården tappat där utur wid pass ett halft stop, däraf han gifwit grannarna smaka. Och som wittnet ej varit hos Johan Zachrisson hvarken då fönstret i hans Byggstuga sönderslogs el: då Rom fastaget uttogs, så wiste hon ej el: något därom –Upl:

Därefter upgaf Actor vidare som wittnen Bonden Eric Ersson, Afskjedade Soldaten Eric Ekman Enka Anna Nilsd^{ef} och Pigan Magdalena Ericd^{ef} från Sörmjöle By, emot hwilka hörande ej war at påminna, hwarföre de ock på gånger Ed och undfängen warning hvar för sig berättade:

Eric Ersson: Att den 6te April 1810 hade Johan Zachrisson kommit till wittnet och berättat at han dagen förut å Antrefvet funnit ett Skeppswrak jämte några där qvarliggande handlingar och papper, då wittnet gifvet honom det råd, at han skulle anmäla sådant hos Landshöfdingen, hvarpå wittnet efter Johan Zachrissons anmodan, dagen efter, med samma handlingar rest till Umeå stad och Johan Zachrisson emedlertid tillika med Soldaten Ekman jämte hans bägge Söner farit ut till fartyget, men samma dag som wittnet reste till staden hade Johan Zachrisson haft ut med sig till skeppswraket några af deras grannar, dem äfven wittnets dräng varit följaktig och därifrån hämtat Rom Fastaget som

wittnet wid dess återkomst sedt undersökt och funnit, at nära $3/4$ ^{delar} däraf warit i behåll bistående af god rom. Den 20 April hade wittnet i sällskap med Bonden Maths Nilsson och hans Hustru warit till Antrefvet och då hittat en hop saker som ur Snön uptinat, hvaribland ett sönderslagit skrin med klädes persedlar och penning:^{er} till ett belopp af 9 RD RGs något Ryskt mynt, en guldring och så vidare, som alt af Rådman Montell emottaget, jämte wid pass 5 allnar aldeles nytt kläde liggande ofvanpå snön, samt dessutom några mans och qwinns gångkläder som de gräfwit och hämtat upp ur snön i godt stånd. Angående rom fastaget, som redan warit insats uti Johan Zachrissons Bryggstuga. Uplystes; Att det där funnits stående å ena botten och pfovvet tagits genom ett hol långt upp åt sidan, som antingen redan förut warit borrhad el: då borrhades, det wittnet ej kände så noga påminna sig, men hade fastaget warit så fullt at det ändast behöfs lutas helt obetydligt, eller wid pass ett qwarter från golfvet, innan det börjat rinna, men några flera hol el: borningar hade wittnet ej blifvit warse. Wittnet hade icke warit hemma när Zachris Jonsson erhållit det omtalte brefvet från Joh: Zachrisson, utan blott hört Zachris tala därom och berätta huru Johan Zachrisson bedt honom för allting skaffa bort ifrån hans hus rom fastaget, likasom Johan Zachrisson, genom något rykte, skulle fådt weta det hans Hustru, som den tiden war mycket begifwen på drycker, welat komma åt rommen, ångrande Zachris at samma bref förekommit. Denne Zachris Jonsson skull sedan först gjort försök at få insätta fastaget hos wittnet, men hans Hustru nekat därtill; Hvarpå det Transporterats till Hans Ersson el: sedermera Näslunds Gård där det blott stått öfver natten och andra dagen hämtades till Zachris Jonsson. Zachris Jonsson hade, då han och wittnet följt åt ifrån det härstädes sist hållna särskilda H^{dr} Tinget yttrat sin största förundran öfver hwart Johan Zachrisson gjort utaf med all den egendom, han bärgat på Antrefvet och önskat hans wore så lyckelig åtfinna den då han ej längre skulle behöfwa gräfwa för at betala sin gäld, tänkande hit och dit hwar denna egendom af Johan Zachrisson skulle förwaras och ibland misstänkt, at han haft den under sängen eller däromkring under golfvet, emedan Zachris skall förmärkt, det Johan Zachrisson och hans hustru aldrig gärna på en gång lämnat rummet el: deras hus. Upl; och af wittnet ärkänt.

Rörande brefvet till Zachris Jonsson kände Johan Zachrisson nu ej vidare förklara sig, än at det warit en följd af hans fruktan för Hustrun och hennes smak för starka drycker, då han bedt Zachris Jonsson bortskaffa rom fastaget.

Anna Nilsd^r: Har låtit Länsman Linderoth skrifteligen författa en berättelse, om hwad som wore henne bekant, som nu för wittnet uplästes, så lydande: Att hon 1811 om hösten under skjördande tiden, hade träffat Hustru Margaretha, hvilken utit rörd af starka drycker, förmodeligen i afsikt at ej blifwa sedd af någon gådt en afsides bywäg ifrån Eric Jacobssons gård för at begifwa sig hem; Då sedan hustru Anna jämte Hustru Margaritha satt sig ner at wila, den sednare för Hustru Anna omtalt at hennes man hade haft 50 st blanka Specie RD, utan at hustru Margaretha yttrat sig hvarifrån han desamma bekommit, hwarutaf han bortgifvit 2^{ne}, en åt hvarthera Sonen och 40 hade han nödgatas muta bort, samt at enär hustru Anna yttrat sin förundran däröfver och frågat hvarförr han skulle nödgas gifwa bort så mycken penning:, hade hustru Margretha med tårar svarat, bara det hjälpte ändå, kanske jag får sjelf till Montell och göra knäfall. På ytterligare af Hustru Anna gjord tillfrågan, om det ägde någon grund at de hade funnit Silfver skedar hwarom folket pratade, hade hustru Margretha svarat, ja, intet är det förut[...]. Och blef denna berättelse af wittnet nu ytterligare besannad och till riktigheten erkänd.

Margalena Eric^{dr}: Att sedan ifråga warande rom fastage blifvit hittad, har wittnet en gång warit b(j)uden på dans uti Afl: Zachris Jonssons hemgård, därwid hans Systrar hade tracterat wittnet och flera andre qvinnfolk med blandning af rom el: så kallad Toddi, men hvarifrån romen tagits, kände wittnet icke säga, och skall den i samma gård, till och med funnits till Salu. Upl: och Widgådt. I anledning af den utaf Kramhandlarne Backman omrörde packlåda el: kista, tillfrågades Johan Zachrisson om icke de på wraket hittade papper och handling: warit uti en dylik låda liggande. Därtill Johan Zachrisson aldeles nekade, utan hade samma Papper legat i en öppen hylla sådan som man brukar åt böcker, den han likwäl måst förstöra och sönderhugga, innan han för is fådt fram papperen.

Widare före kallades Johan Zachrisson Syster Borgaren Lars Nilssons hustru Magdalena Zachrisd^{en} hwars utsago Länsman Linderoth likaledes skrifteligen författadt af följande innehåll: Att sistl: währ hade Johan Zachrisson hustru Margretha Jonsd^{en} kommit till henne hemma i dess gård och bedt henne at hon skulle hjälpa henne öfvertala Joh: Zachrisson at hos sin Swåger Jan Andersson i Ansmark söka få låna spannmål emot pant af Silfwer skedar och skulle hustru Margretha yttrat wi hafwa funnit Silfwer skedar som förut nog torde wara dig bekant, men at då Hustru Margdalena sagt sig ej hafwa sådant tillforene^{xxxv} hört omtalas, hade hustru Marg: ytterligare sagt, jo wi hafwa funnit Silfwer skedar för 50 RD^{en} wärde; Hvilket förestår Magdalena Zachrisd^{en} till alla delar, såsom enl: med förhållandet, erkända under bedyrande här hos, det hon i Broders Hus aldrig sett någon främmande Saker el: Egendom, af hwad beskaffenhet som hälst.

Som flera för dagen utsätta gjöromål hindrade domstohlen, at nu härmed fortsätta, så kommer undersökningen at till annan dag beror.

Den 12 April
§ 143

S. D. Utaf de personer som vice Landsficallen Hofverberg redan upgifvit till uplysning uti det emot Johan Zachrisson angifna mål, som skulle han olofligen åtkommit någon Egendom ifrån ett å Antrefskäret hösten 1809 strandadt fartyg, återstod Johan Zachrissons Broders Son Simon Petter Jonsson, 14 år gammal, för hwilken således i närwaro af Hofverbergh jemte Johan Zachrisson uplästes den berättelse, han redan för Länsman Linderoth afgifvit och denne sålunda skrifteligen författadt: At han Sinom Petter 1811 om våhren warit Johan Zachrisson, Soldaten Jonaltan Ekman och Johan Zachrissons Söner Johannes och Jonas följaktig till det såkallade Antrefvet, där de företagit sig bärgning af det strandade godsset, då Johan Zachrisson bortvist Sinom och Jonas till ett derutan föreliggande fiskeskär Waplan kallad, för at efterse om några räfwar eller andra odjur derstädes sig uppehölo, dock trodde Sinom, at ej detta war at rätta afsigten med deras bortwisande, emedan ej några spor eller andra anledningar gäfvos till förmodade där utaf, at någon refdjur sig ditåt begifvit, utan at därmed åsyftadts mera tillfälle för Ekman, Johannes och Johan Zachrisson at kunna undandölja något af det strandade godsset, Hwilken förmodan han ännu mera blifvit styrkt därutaf, at de ej fingo åtfölja Ekman och Johan Zachrisson om aftonen hem, utan nödgats en stund förut begifva sig på hemvägen. Och hade han jämte Jonas då på en kjälke med sig hemfördt åtskilliga papper samt bårduser. Fjorton dagar därefter hade Simon kommit till Johan Zachrisson gård, då Johan Zachrisson med Hustru och båda sina Söner gådt in uti kammaren innanföre Wardagsstufwan, en stund hwarefter Johan Zachrissons Hustru kommit ut och hämtat ett jernbetsman, samt därmed återgått in i Kammaren där de alla en lång stund förblifvit. Slutligen hade Joh: Zachrisson enär han komit ut därifrån burit något i barmen inom skjortan som skramlat och klingat likt silfwer, hwarpå han tagit Bodnyckeln och jemte båda sina Söner gådt up i Stolpeboden, därifrån de alla återkommit utan at bära något. Wid ett annat tillfälle hade wäl Sinom hört fråga warit om 600 RD, men kunde ej uplysa hwad därmed warit ment på tillfrågan om Simon förmärkt at något förut warit bärgat af det strandade godsset, hade Simon sig ej vidare bekant, än at daden förut hade utaf Johan Zachrisson och Sonen jonas blifvit hemfört papper samt att owanligt betsmän, jämte några andra saker, men en tid därefter då Sinom warit sin Broder Zachris Jonsson följaktig till Antrefvet hade de under Bodgolfvet därstädes funnit en läderrem som synts warit begagnat i en silfversp[...].

Sedan Sinom Petter förestående berättelse widkändt, tillade han at Simon Petter likasom andra nogsamt hört Zachris Jonsson flera gånger yttra den öfvertygelsen at Johan Zachrisson åtkommit mycken egendom ifrån det strandade fartyget på Antrefvet, samt vidare på tillfrågan uplyste, at Johan Zachrisson den tiden haft ute flera slagjern å att mitt emot Anrefvet liggande grund Blågrundet kalladt, hwaremot Sinom Petter hade sig obekant, at i hans Brors Hus funnits någon rom, hwarken för egit behof el; till salu. Skolades Bryggstugan där romfattaget stått warit förseglad. Upl;

Häraf kunde Johan Zachrisson ej widkännas den omständigheten, som rörde selfret. Han skulle hafwa ifrån kammaren i barmen utburit, därom han ej ägde minsta med wetande, äfvensom Johan Zachrisson ej wiste någon betydelse med de 600 RD hwarom så ofta i denna undersökning är ordad och omnämmt, uppgifwandes munteligen på tillfrågan at den af Johan Zachrisson omförmälte bokhyllan warit wid pass 5 el: 6 qwarter hög och lika bred, med flera rum.

Ytterligare uppgaf Actor strandfiskare Nordbergs wid Strömbäcks Glasbruk Hustru Eva Christina Jonsd^{ef} såsom hafvande sig något i saken bekant, men hwilken dels såsom beslägtad med Johan Zachrisson och dels warande opasslig hade afgifvit sitt intygande skrifteligen som följer

N° 80

Som jag snart faller i Barnsäng, därjemte mycket sjuklig, är det för mig ganska swårt om icke wädeligt at för det närwarande den Höglärade Härads Rätten enligt kallelse mig infinna, för att wittna uti det å Nämndem: Jan Zachrisson i Sörmjöle a[...] mål. Hwad jag wet är: Att under den tiden, denne sj[...]de yppades, såg jag I Nämndemans Stuga några Pistoler, Chartor och en strut med snus uplagd at torkas, äfven wisade mig Johan Zachrissons hustru The och Matskedar af Silfver uti Kammaren i en warande kista. Men antalet af det ena och andra, anmärkte jag icke. Detta will jag och när mitt tillstånd det till åter Edligen bestyrka, om så påfordras. Strömbäck d. 12 April 1813.

Riktigheten intyga

Ewa Christina Jonsdotter

Lars Bygden /bomärke/

Jan Larsson

i Strömbäck /bomärke/

dagkarar

Alt med wetanande utaf hwad detta betyg innehåller bestriddes det af Johan Zachrisson, med den förklaring, at om hans Hustru haft några skedar i sin kista, skulle de twifvels^{xxxvi} utan warit huset tillhöriga, begärandes Johan Zachrisson at Nämndemannen Pehr Pehrsson i Hägnäs wille påminna sig, det Johan Zachrisson ungefär par år, förrän skeppswraket yppades, då han warit illa sjuk bedt sin granne Eric Ersson förwara några Specie Riksd; i händelse Johan Zachrisson uti sin sjukdom aflida, hwilket Pehr Pehrsson jemwäl sig påminte.

Actor berättade: Att han under tiden, i sällskap med Nämndemannen Pehr Pehrsson i Hägnäs och biträde af flera Bönder i Sörmjöle hållit visitation i Joh; Zachrissons hus samt därwid funnit på vinden öfver Johan Zachrissons dagliga rum, som är med dörr och lås försedd, men utan [...] at golf än blottetak, [...]fyllningen, liggande uti ett hörn 2 hela stänger rödt lack af finare sort, som Johan Zachrisson hade sig ej af wetat, utan förmodade at de under ryska tiden kunnat hafva ditkomit. Widare på indre Winden inom samma lås, ett flaskfoder af ek med gångjern utanpå, jernhandtag å sidorna och hörnen med jernbleck beslagen, innehållande Nio rum för smärre flaskor, ofvan kanterna beklädda el; kantade med gammalt rödt kläde, men blått en ända fyrkantig flaska af simpelt grönt glas och låset ofärdigt utan nyckel. Hwilket Cantin Johan Zachrisson förklarade sig hafva för 20 år tillbaka sjelf gjordt och låtit beslå.

Dessutom hade funnits å Bryggstugu botten några lösa jernband af större fastager och dessutom 2^{ne} fattager, det ena stående i Fähus swalan och det andra i Ladan af hwilket sednare botten warit utfallen och bandera lösa, men det förra skall warit helt och oskadadt. Hwarwid Joh; Zachrisson påminte, at han på samm fastage låtit infatta ena botten och at minst 2 el; 3 stafvar warit söndrade och alt sammans hördt till det skräp som Rådman Montell tillåtit Nils Ersson få begagna, som Montell i så måtto medgaf at han låtit Byamännen samla och behålla sådana käril som å skäret legat upkastade och sönderslagna, såwida Bärningskostnaden wida hade öfverstigtit wärdet däraf.

Dessutom har i Johan Zachrisson gård funnits en Compass liggande uti en näfverask utan glas och aldeles ofärdig, men hwilken Johan Zachrisson sade, aldrig höra hit, utan blifvit hittad efter Bonden Eric Ersson i Stöcksjön, som för 3 år sedan utanföre Byn seglat omkull och drunknat. På lika sätt skulle ock förhålla sig med blocken som warit hämpande i förstufvan och blifvit köpta på en Aucton

öfver någon, ifrån ett annat strandadt fartyg, bärgade wahren. Widare war för dagen icke at åtgöra, utan lämnades Hofverberg, på begäran, rättighet at den 15 i denna Månad med flera bevis, han kunde sig förskaffa, inkomma.

Den 12 April

§ 145

S. D. Hade Bönderna Per Nilsson i Tavelnsjön, Zachris Ersson i Stöcksjön och Lars Larsson i Bäckén, de 2da sistnämnde såsom Förmyndare, för Afl: Jon Zachrissons i Sörmjölje Omyndiga barn, till detta Ting utwerkat stämning å dessas Bröder Bönderna Zachris Jonsson Sundin och Jon Jonsson där sammastädes, med de förstnämndes yrkan enl: så lydande: Stämmings Memorial N° 81

Stämmings Memorial

Som våra Bröder och Swågrar Zachris och Jon Jonsöner i Södermjölje, åt hwilka vi genom Salu Afhandling, den 10de April 1810, försålt våra Arfs Andelar uti Södermjölje Hemman N° 6 25/128 dels Mantal, i ansende till det emot sedan utkomna Stadgar och Författningar, stridande villkor och förbehåll, af Hemmanet har bjudande till oss för samma Lösningss Summa, som wid det till Zachris och Jon Jonsöner uplåtit ej kunnat fullfölja den påbörjande Lagfastan därmed än mindre å kjøpet vinna Härads Rättens Dom och Fasta, hwaraf väl synes af sig själf följa, at en slik afhandling måste wara utan all vidare påföljd och värkan, och våra Arfslotter däri likasom förut förbehållne. Men då wi likväl förnummi at Zachris Jonsson Borgenärer vilja för sina fordringar hålla sig till halfva Hemmanet, som blifvit honom genom berörd numera olagliga Handling öfverlåten och hwarför han icke eller ännu det ringaste på kjøpe skillingen oss godtgjort, äro vi föranlåtna å egen samt Omyndiga Syskon wängnar, härigenom anhålla om Stämning till näst infallade Häradt Winter och Wåhr Ting, å mer ofta nämnde Zachris och Jon Jonsöner, i påstående, at den här ofvan beropade Afhandlingar af den 10 April 1810, hwarigenom de förvärfvat Besittnings Rätten till deras och vårt Fäderna ArfveHemman N° 6 i Södermjölje måtte förklaras och dömas utan all värkan och påföljd, samt vi därefter såsom Syskon och Arftagare återkomma till våra Lagliga rättigheter, det Zachris och Jonsöner aldrig kunna anse, såsom ägare till mer är hwar sin femtedel uti Fastigheten. Och förbehålla wi oss för öfrigt öppen talan uti alt hwad med saken gemenskap äger och få kan.

Umeå den 9de Mars 1813

Pehr Nilsson i Tafvelnsjön /bomärke/

Å egna och Hustruns vägnar

Zachris Ersson och Lars Larsson /bomärken/

Såsom Förmyndare för Afl^{ne} Jon Zachrissons Barn i Södermjölje

Parterne instälde sig wid upprop, på kär^{de} sidan Per Nilsson och Zachris Ersson, denne äfwen befullmäktigadt af Medförmyndaren Lars Larsson, emot Swar^{de} Jon Jonsson, jemte den under tiden olyckligen omkomme andre Swar^{de} Zachris Jonssons Omyndiga barn, detta Ting tillsatta Förmyndaren Bonden Jon Johansson^{xxxviii} i Stöcksjön, då Zachris Ersson, yrkade käromålet i anledning af den beropade Hemmans afhandling, under den 19 April 1810, som ingafs och hwaraf inhämtades, at Jon Zachrissons barns Förmyndare hwilka till Zachris och Jon Jonsöner öfverlåtit besittningsrätten af deras Fäderna Afve Jord, Hemmanet N° 6, utgjörande 25/128 Mant: i berörde Södermjölje, bland annat gjordt det förbehåll, att desse ej skulle äga rättighet till någon försälja detta Hemman, förr än de först till hwarandra det samma för nu lika kjøpe Summa till Lösen hembudt och skulle då icke den ena vilja den andra utlösa, borde den som sälja vill, Hemmanet till öfriga Arfwingarna i lika mått hembjuda, å hwilket kjøp endast första uppbudet följt, enligt domarens påskrift, under den 10 Nov: berörde år, hwarefter Lagfarten afstådnat är det på Swar^{de} sidan medgifna skjäl, at den i anseende till nyssnämnde olagl: förbehåll, ej kunnat vidare fullföljas, hemställandet således Swar^{de} till domstohlens

bepröfwande, hwad warken af ett sådant förbehåll käromålet kunde hafwa hwarpå Länsman Linderoth gaf tillkänna at Zach; Jonssons Hemmansdel blifwit för detta, tagen i mät för hans skulder, samt till gäldande af Herr Magazinsförwaltare Nath: Holst fordran hos honom, af Konungens Befallningshavare till försäljning den 8de nästkommande Junii utlyst, hwiket wäl på kär^{de} sidan medgafs, men förmente sådant ej kunna i någon måtto, förringa arfwingarnas rätt, som Zachris Jonsson i lifstiden ännu icke Lagl: förwärfwat. Hwaröfver Härads rätten

Resolwerade:

Som det emellan Förmyndarna uti Jon Zachrissons Sterbhus å ena samt Zachris och Jon Jonssöner i Södermjöle [.....] uprättade köpebref om 25/128 Mantal ArfweHemman N° 6 därstädes, i afseende på det gjorda förbehållet, af dess hembjudande åt Syskonen inbördes, innan det fingo till andra föryttras, innefattar att sådant, emot författningar stridande willkor, at den för Swar^{de} räkning påbörjande Lagfarten afstadnat och de följaktligen på sådant sätt, aldrig kunnat winna Lagl: äganderätt till den Jord de förwärfwat, hwarigenom äfven det ingångna Kjöpet, har måst utan wärkan förblifwa. Att så Pröfwa och H^{de} Rätten skjäligt samma under den 19de April 1810 slutna Hemmanskjöp och afhandling nu härmeddelst till sin kraft och påfölgd underrödja, samt i följd däraf numera neml: Zachris Jonssons Bröstarfvingar och Swar^{de} Jon Jonsson endast och allenast ägare, utaf deras lagliga Arfsrätt i Södermjöle Hemman till 2/5 del hwardera, hwarigenom äfven alla andra, med detta Hemmanskjöp förenade willkor och åtgärder, till säkerhet för Lösa skillingar och det mera af sig själf förfaller. Åliggandes Kär^{ne}, at, i afseende på den å fastigheten utlyste Auctionen, Konungens Respective Befallningshi^{de} om detta H^{de} Rättens Uttslag wederbörligen underrätta Som för Par^{ne} genast afsändes.

Den 15 April

§ 182

S. D. Sist hördes äfven de emot den anklagade Unga Drängen Johan Johansson, sista rättegångsdag förkomna omständigheter blef han från Arresten hämtad och först och främst uti Actors närvaro tillfrågad om han hade någon kännedom i det som hustru Margretha Zachris^{de} och Enkan Anna Nilsd^{de} då berättat, nekade aldeles därtill utom hwad angingo ett 12 Dal^{ens} stycke som han fått af sin far wid ett tillfälle då hans mor hwarit illa sjuk. Men däremot erkände hwad Gossen Sinom Petter förmält om besöket på Antrefvet, med den rättelse, at sinom och Jonas blifwit wiste till ett Skär Waplan kalladt för at efterse om ej något af skeppswraket därtill äfventyrs strandat. Förklarande i öfrigt sin okunnighet i afseende på Sinoms upgifwa afsigt härmed, äfwen som hwad angingo hans Föräldrars hemliga anstalter i Kammaren med det omtalate Jernbetsmanet och Silfvret hans far skall bärit i barmen, där om Johan ej hade minsta kundskap. Hwaremot Sinom Petter förgätit^{xxxviii} nämna at de efter gräfningen i snön på Anrefvet hittat en större kista, som Johan wille minnas hade warit öppen och utan lås, hwaruti dock ändast legat några Tobaks bitar, en skoläst och annat obrutyligt skrep af intet värde, jämte en, låda inrättad wid ena ändan af kistan, hwilken den gången lämnast qwar på skäret, utan at Johan wet hwar den sedan tagit vägen, någon annan kista än denna hade Johan ej blifwit warse och de pappers som funnits skola legat uti en Bokhylla som då blifvit sönderslagen el; sönderhuggen. Huru det ifrån wraket hämtade romfastaget bliwa tömt och plundrat, war Johan äfven obekant, men en morgon då han och Jonas komit hem från deras moster i Byn, där de om natten legat, hade modren trätt och worit ond samt bedt de gå och se efter Bagarstugufönstret, huru en ruta warit sönderslagen och fönstret öppnat, fruktandes at Johan och Jonas om natten warit inne och rört något ur fastaget. Det omtalte flask fordret skall efter Johans upgift warit i Gården före hans tid, förmodande sin far hafva köpt detsamma, emedan han aldrig själf kunnat hava gjort det, och skola alle därtill hörande flaskorna warit af grönt glas.

Som Actor låtit hithämta berörde Cantin eller flaskforder så wistas nu af honom i de toma rumen små bitar af finare el; crystals glas hwaraf Actor wille sluta at de flaskor som rätteliger hört till Cantinet

warit af sådant glas. Warandes ock flaskfordret utanpå stött och skadat på några ställen beslaget rostadt och innuti en luckt som war unken och stickande.

Det på winden hittade locket wiste Johan intet utaf, och de fundna jernbanden hade efter hans utsaga blifwit ur wattnat upfiskade och till deras behållande tillstånd lämnadt.

Johan Zachrisson häruppå framstald, nekade sig någonsin hafva sådan af Johan omtalte kistan ehuru han nu derom af Johan yterligare erindrades, samt förblef i dess förr afgifna utlåtande rörande flaskfordret gifwandes den sluteliga förklaring at hwad Magdalena Zachrisd^{ef} och Anna Nilsd^{ef} berättadt, wore för deras egen räkning, men han Johan Zachrisson hade för sin del icke däraf ringaste medwetande men som emedlertid Actor ansåg Hustru Margretha Jonsdotters hörande däröfver anstå och hon efter berättelse warit af Sjukdom hindrad at i dag inställas, så lämnades Actor härmed anstånd tills han kunde åter tillfriskna el; i annat fall härutinnan afväg? H^{dt} Rättens vidare förordande.

Den 17 April

§ 103

S. D. Gaf Actor vice Landsficallen Hofverberg domstohlen tillkänna, at Johan Zachrissons Hustru Margaretha Jonsd^{ef} under tiden till frisknadt och wore till Tingsstället ankom men och sedan således henne lämnats företräde samt Protocollet för den 10de nästl: blifwit upläst och hennes förklaring däröfver äskad, yttrade sig Marg: Jonsd^{ef} att hon ej kändes wid det minsta utaf hwad Magdalena Zachrisd^{ef} och Anna Nilsd^{ef} berättat, såsom warande al delar falskt och ogrundat, men at likwäl den sednares upgiften ej skulle förekoma Marrgretha Jonsd^{ef} främmande såwida det nu icke war första gången som Anna Nilsd^{ef} beljuget sin nästa.

Häruppå framsträdde Rådmannen Mantell och fordrade, at i anseende till det menliga uti nyssnämnde Anna Nils^{ef} berättelse än kränkning utaf hans häder, at Hustru Marg: Jonsd^{ef} nu måste alfwarsamt åläggas, förklara och upgifva hwar de 40 Blanka Riksdalern tagit wägen som hon skall hafwa mutat bort.

I anledning häraf bedyrade nu Margretha Jonsd^{ef} att efter hwad hon redan förklarar Anna Nilsd^{ef} utsgo äfwen i denna del wore utan grund och sanningslös, högtideliger frikallar des både Mouttall och andre at hafwa hwarken af honom el: wetterligen af hennes man fått el: emottagit några pening:, så mycket mera som hon ej wiste sin man sin man hafva i sitt wåld haft flera blanka RD än 7 till 8 St som han boetlämnat uti ett hästbyte ifjol wåhras kring wårfrudags tiden. Uppirån den at de i sitt wåld icke ägt märe Silfver än Sju stycken Silfverskjedar, 3me Theeskedar och en Sockertång, som wid ryssarnas ankomst gjömt undan i skogen, men därefter om wåhren blifwit återhämtade och lagde uti en kista i kammaren, men har aldrig wetat det något annat Silfver ditkommit el: som Simon Petter upgifwit burits i Boden, hwad således folk pratat om penning: och Silfver som skola blifwit af Johan Zachrisson fundna å det strandade skeppswraket och hwarwid hennes Swägerska Magdalena Zachrisd^{ef} i synnerhet skall haft mycket at beställa, wore efter Margretha Jonsd^{ef} tanke en saga, som förmodade hafwa bliwit af den afl: Zachris Jonsson upspunnen.

Angående rom fastaget, dess borning och plundring, hade Marg: Jonsd^{ef} ingen kundskap. Men antingen Påsk eller Långfredags natten, hade fönstret till Bryggstugan, där det stått blifwit sönderslagit. Actor begärde at följande skrifteliga betyg, afgifwit i Länsman Linderoth samt Nämndemännen Eric Pehrssons i Stöcksjön och Eric Nilsons i Brån närwaro måtte få såsom ett tillägg uti Jonas Erssons berättelse i Protocollet inflyta och hwilket betyg, nu för Johan Zachrisson och hans Son Joh: Johansson efter deras inhämtande från Arresten, uplästes så lydande

N° 119

Till min förut inför Vållof: Härads Rätt en afgifwen berättelse om det natten mellan den 18de och 19de sistl: Martii, mellan förre Nämndemannen Johan Zachrisson och dess son Johannis, samt Bonden Zachris Jonsson Sundin förfallna slagsmål, får jag i djupaste ödmjuksel göra följande tillägg: Om morgonen den 19de blef jag kallad til Johan Zachrisson, då han för mig omtaladt, att sedan Zachris sönderslagit fönsterna hade Johan Zachrisson när han hörde Zachris andra gången wore återkommen

och sönderslagit luckan til Salen tagit byssan, samt då nu gådt ut på bron och då han efter ett en stund hafwa sedt sig omkring enteligen fick se Zachris framkomma wid wästra knuten af Byggningen, hade han genast skjutit ditåt för att skrämma honom och derwid riktat skottet öfwerom hufwundet hwarpå Johannes berättade att Zachris wändt sig hemåt och sprungit uppå drifwan wid Grinden. Då Johan Zachrisson och strax efter honom Johannes sprungit bort om knuten för att efterse hwart Zachris tog wägen. Swar[...] Zachris stående på drifwan hade wändt sig om och gått mot Johan Zachrisson samt tagit honom i håret på båda sidor wid öronen, utan at Zachris brutit Johan Zachrisson ner til marken, då Johannes genast sprungit til och tagit den af Zachris medhafde bösspipa, samt dermed först slagit Zachris ett slag öfwer ryggen så denne börjat sega ned, men då han ej släpte håret utan fölt Johan Zachrisson halflutad ned mot marken hade han gifwit honom det andra slaget i hufwundet, yttrades; sluteligen sedan wardt det nog någon råd.

Sörmjölle den 8 April 1813.

Jonas Eriksson

detta oaktadt förblef Johan Zachrisson därwid at Zachris Jonsson, när den förre kommit ut med bössan, stått nedanför Salsfönstret åt gården, men icke at han då i detsamma skulle hafwa tittat fram om knuten, så att skottet gått emel: Zach: Jonsson och wäggen af Byggningen samt öfwer honom. Men Actor som förmälde sig hafva på stället sett hwart skottet tagit å motstående wägg, erindrade at utom det hagelswärmen träffat wäggen helt lågt så at en del hagel synts spridda ända ner till snön, så at andast 3 waraf warit å Byggningen neder ifrån frie, hade skottet gådt så nera wästra knuten å Byggningen det sam[...] offelbart kunat träffat honom i bröstet el: magen. Hwilket åter Johan Zachrisson ansåg omögeligt såwida han med flit siktadt skottet så, at det ej skulle träffa Zachris Jonsson och angaf häruppå Johan Zachrisson följande 3de Betyg som nu lästes. N° 120, 121 o 122

N° 120

Härmedelst lämnas till sanfärdigt Betyg, att om sommaren år 1810 då jag war i tjänst hos förre Nämndemannen Johan Zachrisson i Sörmjölle, hörde jag aldrig, hwarken Johan Zachrisson, dess Hustru eller Söner, berätta att de bekommit något wrakgots som de icke för wederbörande uppgifwitt. Men att nämnde Hustru Margreta Jonsdåtter både tidt och åfta, war så öfwerlastat med starka drycker, att hon knappast kunnat gå och stå, och iblanannat haft ett tal som alldeles warit utan grund och likt ett Galens mäniskas tal. Detta all will och skal jag med trygg och liflig Ed bestyrka om så påfordras.

Stöcksjön d: 12de April 1813

Witnar

Anna Catharina Lång i Stöcksjön

Jacob Jacopssons Änka

Christina HanDotter i Stöcksjön

Charlotta AndersDotter

ifrån Stugunäs nu tjenande i Stöcksjön

N° 121

Härmedelst lemnar jag Christina Kattarina Näslund ett Sanfärdigt betyg att Margareta JonsDotter Hafva icke allenast en utan flera gånger bevist Sig med mindre förstånd och utlåtids sig med många dellar som och aldeles waridt osanfärdigt. Dett kan icke alenest Jag utan flera med liflig Ed bestyrkas om så skulle påfodras.

Umeå Sörmjölle den 12de April år 1812.

Witnar

Anders Carlsson

Magdalena Eriksdotter

Christina Catarinna Näslund

I Sörmjölle

i Sörmjöle

N° 122

Härmedelst lämnar jag undertecknade et sanferdigt betyg at under den tiden jag tjente hos förre Nemdemannen Johan Zachrisson i 5 Års tid såg jag honom hafva et fyrkantigt Ek Kantin med i bleck skoning på hörnerna och innehållande 9 halves stops flals rum. Men ofta såg jag hans hustru Margareta JönsDotter mycket felactig och svagsint. Intygas af Sara Sophifa Thegenfelt. Som liflig Ed han bestyrkas om så påfodras.

Wittnen

Gabriet Rönholm /bomärke/

Magdalena ErickDotter

Umeå d. 15de Aprilis 1813

i Södermiöle

Som Bonden Eric Ersson från Sörmjöle war härwid tillstädes, så blef han på Johan Zachrissons åberopande och dess före aflagde Ed härå, rörande flask fordret. Uplysandes, det han sett Johan Zachrisson haft det för flera år tillbaka och långt före det ofta onämnda skeppsbrottet på Antrevet yppades, samt at Johan Zachrisson, efter hwad wittnet kände, själf låtit jernbeslå det samma, troendes äfven det Johan Zachrisson gjordt trädwirket därtill. Upl: och Hwaruppå Joh: Zachrisson inlämnade en räkning så lydande:

N° 123

Räkning på den skada som aflidne Zachris Jonsson jort på fönster skifwor uti min gård i Södermiöle

Juldagsafton sönderslogs 5 skif: a 16 Skl Banco stycket	2.24 ^{xxxix}	
Dito den 18 ^{de} Mars sönderslogs 15 stycken skifwor a lika pris	5.-	
Insättningstiden tvenne dagar a 16 Skl dagen		<u>1.-</u>
	Summa	8 Rd 24 Sk

Joh: Zachrisson

Sörmjöle

Jemte förmälan at flera uplysningar i detta mål ej kunde åstadkommas, företedde Actor nedanstående Betyg och läkaren Arfvodes räkning, som uplystes af innehåll som följer: N° 124 o 125

N° 124

Bruksarbetaren Zacharias Sundin, ifrån Umeå Socken, har härstädes arbetat uti näre 2 År och som han i rättan tid sin tjenst upsagt, så lämnas honom härmed frihet att sig till ofvannämde sin födelsebygd återbegifva. Till Dess låford får nämna, det han under ofvannämde sin tjänstetid fördt En Ärlig och Nyckter vandel, samt uti sitt Arbete visadt förtrutenhet, flit och färdighet. Dess göromåler hafva här varit flerahanda, hvarför han ägt tillfälle visa sin fallenhet uti hvarjehanda slögder^{xl}. Dock har under dentill beqväma Årstiden, åker och dikesgräfningar varit dess förnämste yrke. För öfrigt är han enligt Bok och räkning skuldfri och varder hos hvar och en till det bästa Recomenderad af

Degerfors^{xli} den 10de Febr: 1807

J Hammargren
Bruks Inspector

N° 125

Rese- och Läkararfvodets Räkning vid numera afl: Bonden Zachris Jonsson Förbinds och assistering vid dess Döda kroppes Besigtning uti Umeå Socken och Södermjöle by den 2° och 26de sistl: Martii 1813.

Resa ifrån Axla gård till Södermjöle 2 ½ mil fram och tillbaka 2^{ne} gånger 2.24

Arfvode et för alt _____ 3.

Axla den 31 Martii 1813 Summa Rd B^{co} 5.24

J. Wahlberg
Regements Läkare

Hwarefter Landsfiscalen Hofverberg anhöll at nästa Tisdag den 20de, få med dess slut påstående i målet inkömmen, som bifölls och Arrestanterna utfördes.

Den 20 April

§ 212

S. D. Efter tillkännagifvande af tillförordnad Actor uti målet rörande Joh: Zachrisson och hans Son, Joh: Johansson, at han mu wore beredd aförfwa dess sluteliga påstående, blef det samma emottagit och i de anklagadas närvaro upläst af följande Bokstafweliga innehåll:

N° 170

Som wid nu förehafde Ransakning öfver det å Bonden Zacris Janson Sundin i Södermjöle föröfvade mord, ej allenast genom Provincial Läkarens Medicine Doctorns Herr A. Carlstens uthändigade Embets betyg är vardet styrkt, att Zacris J. Sundin utaf ett honom i hufvudet träffat hårdt slag döden ljutet, utan ock genom Drängen Johan Johanssons gjorde och med omständigheter bestyrkt egne bekännelse utredt blifwit, att han samme dråpslag Zacris Jonson tillskyndat, under det Zacris Jonson med Jan Janssons Fader förre Nemndemannen Johan Zacrisson uti handgemäng varit, hwarjemte Drängen Jan Jansson tillika widgått, det Han, utan att på någott sätt förut hafva sökt sin Fader och Sundin att åtskillja, samt utan att någon dess Faders värkliga nöd eller Sundins våldsamma upförande till ett slikt förfarande honom hänfört, mordgjerningen begådt, hvilket äfven med Zaris Sundins Enkas, samt Johannis och Johan Zarissons för Drängen Ericson aldraförst gjorde berättelse äfwerenstämmar; Alt derföre nödgas jag, ehuru anledning är förmoda, att Banslig kärlek och at Sundins otidiga upförande väkt rädsla, samt ungdoms oförstånd, mera än något af ilska falladt upsåt honom Jan Jansson till Mordets begående föranledt, yrka att Jan Jansson måtte enligt 24 Capit: 5 och 9 §§ missgärnings Balken dömas att lif sitt mista; I sammanhang hwarmed och en[...] förre Nemndeman Johan Zacrisson i Södermöle genom sjelf sin bekännelse widgått sig hafva endast i afsigt att dermed skrämma Bonden Zacris Jonsson Sundin, hvilken natten mot den 19de Mars föröfvat nidingswerk i dess gård, förmedelse söndersläende ej allenast at 2^{ne} Fönster till [...] Rum, hwaruti Johan Zacrisson med Hustru och Barn gått till nattvila, utan ock at ett Fönster till dess Helgedags Stufva, samme natt aflostat med Hagell laddad Bössa, och genom BruksPredikanten Herr N. Cagnels wittnes mål, samt Drängen Johannis medgifvande är vordet (blivit) fullt tygligt att samma skott varit riktadt ått det ställe Zacris Jonsson skulle hafva stådt, hvilket [...] Jan Zacrissons fullkomliga afsigt att dermed träffa Zacris Jonsson och som tillika vinner mera styrka ej mindre af Bruks Inspectorens P. Silfvanders

wittnesmål, än ock at Jan Zacrissons kort före den tid mordet skedde i Krono Länsmannen Jacob Linderohrs och Nemndemannen Eric Pehrssons i Stöcksjön, båda på en gång tillstädes och Bonden Eric Olofssons i Teg närvaro yttrade hotelse, att Han såg sig ej annat för at skjuta Zacris J. Sundin; samt dertill kommer att Jon Zacrisson Juhlafton förl: år skall hafva då Zacris J. Sundin i Johan Zacrissons Hus äfwen wisatt ett otidigt upförande, enligt Pigan Greta Catharinas afgifna wittnesmål, tillgripet en Laddad Bössa och dermed ut ur sin Stuga utgått för att samme emot Zacris Jonsson gagna, altså och då föröfrigt de flesta Zacris Jonsson för ett otidigt och våldsamt upförande gjorde beskyllningar endast äro af Jan Zacrisson upgifne och ej med någon åsyne wittnen bestyrkte, samt Jan Zacrisson ej heller gittatt^{xlii} visa det Zacris Jonsson någon gång tillföre, ännu mindre vid i frågavarande tillfälle honom slaget eller hotat att honom mörda, utan tvärt deremot af Zacris Jonsson förehållande samme natt han dråpslaget erhölet, befinnes, att dess afsigt aldrig varit på mordiskt sätt Jan Zacrisson angripa, emedan Zacris Jonsson sedan skottet emot honom var aflossatt, hvilket bordt honom till vrede upreta till sitt försvar sig icke gegagnat af des mordvärktyg, hvilket han hade i sin hand, utan det samma från sig kastadt, samt utan att med något vapen vara försedd Jan Zacrisson försvarsvi angrepet, nödgas jag påstå att Jan Zacrisson ehuru Zacris Jonsson af det skott Jan Zacrisson emot honom lossat ej döden ljutet, alldenst[...] Han ej kan frikännas ifrån, att med sin Son Johan hafva varit i samråd om och behjelpelig till m[...] samt troligen är att misstänka, det Johan Zacrisson till undvikande der utaf, att det mot honom an[...] brottet af oloflig bergning från det vid Antrefvet strandade Fartyg, skulle varda upptäckt, haft för up[...] att Zacris Sundin, som derom ägt kännedom, laga taga, måtte enligt 24 Capit: 2 Stycket 4 §§ missgärnings Balken dömas, att lif sitt mista, (ett stycke överstryket)

Och som genom den hållna undersökning rörande det vid såkallad Antrefvet 1809 om Hösten förlorade Fartyg blifvit [...] att Jan Zacrisson af den derstädes förlorade [...], bergat Ett Fat om 180 Kannor Rymd, hwarwid ankomsten til dess Gård, där detsamma under förvar bliwit i dess Bryggstuga [...] befunnits enligt wittnes intyg 3/4^{dte} eller [...] Kannor god Rom ehuru wid Dykeri Commersarens Rådmannens Herr Em: Montells ankomst knappast hälften funnits i behåll, samt att, sedan same Fartage^{xliii}, hwarå endast ett hål funnits båret, af Herr Rådman Montell blifwit behöigen förseglatt, Jan Zacrisson äfven ej gittadt neka sig hafva detsamma i sitt förvar ytterligare bebehållit, altså och då vid afhämtningen af detsamma ifrån Zacris Sundins Gård dit det under tiden blifvit flyttadt, endast funnits i behåll 14 Kannor med watten utblandat och wid anstäldt prof endast en grad hållande Rom får jag påstå, att Jan Zacrisson, den där uraktlåtet, att Herr Rådman Montell tillkännagifva dett han samma Fartage i sitt förvar ej längre behålla ville, utan låtit till Zacris Jonssons Gård detsamma egenvilligt afflytta, måtte enligt 12 Cap: 2 & 4 §§ Handels Balken åläggas de saknade 121 Kannor Rom med 2 Rd B^{de} för hwarje Kanna eller 242 Rd B^{de} ersätta, samt dessutom för förskingringen böta 10 Daler SM. Hvad åter beträffar Jan Zacrisson Hustru Magdalena JonsDotter få, emedan hon genom Pigan Greta Catharinas wittnesmål och Sonen Johannis medgifvande, hvilket att hon ej heller gettat bestrida är vorden öfvertygad att hafva af mordet varit medvetande och samme tillstyrkt i thy hon bedt sin Man medtaga den laddade Bössan, får jag påstå hon enligt 28 Capit: 1 § Missgärnings Balken till half Man bötfällas, äfvensom att Sonen hvilken enligt förenämnde wittnes intygande eget erkännande är försunnen att hafva til[...] en yxa för att dermed vara sin Fader och Broder vid mordet behjelpelig, hvarutaf dess medv[...] derutaf äfven synas updagad, måtte fällas [...] 31 Capit: 1 § förberörde Missgärnings Balk 30 Daler SM eller i brist deraf med Ris agas.

Sluteligen och

Som wid nu hållen ransakning ej kunnat [...] om det öfrige strandade gods, hvilket Jan Zacrisson är misstänkt hafva bergat och sådan anledning ej heller förekommit, att jag deröfver någre ytter[...] påstående den göra kan, altså får jag anhålla om, i händelse Jan Zacrisson Lif sitt ej mista skulle samma sak måtte på framtida upplysning få bero.

J.S. Hofwerberg

Hwarefter af wederbörande med begäran om ersättning inlämnades, efterföljande Arfvodes och Expençe^{xliv} räkningarna N° 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 180, 181 och 182

N° 171

Arvodes Räkning

1813 Mars 3 – April 20 21 Dagar wid Tinget närvarande under den öfver Bonden Zachris Jonsson Mord samt det å Antrefvet strandade Fartyg hållne Ransakningen

å 32 Sk B ^{co} per dagen	B ^{co} Rd 14
Skjuts 2 ^{ne} gånger undertiden till och ifrån Södermjöle sammanräknat 12 Mähl å 24 Sk	6.
Sled pengar	<u>.12</u>
	B ^{co} Rd 20.12

Tillkommer

för Dagar tills Dom faller

Umeå den 20de April 1813

J. Hofverberg

N° 172

Arfvodes Räkning för undertecknad

1813 Martii 19 Efter erhållen kundskap om att i Sörmjöle begånget swårare slagsmål, dess til nämnda by för att mig om förloppet underrätta, upföras Skjuts ifrån hemwistet i Grisbacka til Sörmjöle

3 ^{ne} mil	å 12 Sk	36
Återresan Dito		36
Dag tractamenten för 2 ^{ne} dagar å 16 Sk		32

2: 8

Den 23	Efter arhållen underrättelse om Sundins död	
	en resa Skjuts och Dagtractamente	1:40
	En dags tidspillan med Raporten	: 16
	Betalt Skjutts för en Häst ifrån Stöcksjön, som warit nyttjat under Johan Zachrisson hithämtning	: 12
Den 26	Skjutts och tidspillan under på Sundin anställda besigtning	1:40
	Summa Banco Rd	6:20

Umeå den 30 Martii 1813

J. Linderoth

N° 173

Arfvodes Räkning för undertecknad.

1813 April 7 Uppå Konungens Höga Befallnings Hafwande Order å dato, rest till Håknäs, för till Umeå Vållof: Härads Ting inkalla Nämndeman Eric Ersson och Bonden David Davidsson, såsom namngifve wittnen uti ett emot förre Nämndemannen Johan Zachrisson i Sörmjöle anmält brott, rörande dett denne så hafwa tilgripit samt dolt penningar och varifrån ett utanföre nämnde By strandat Fartyg, upføres

Skjutts ifrån hemwistet i Grisbacka till Håknäs 5 5/8 Mil å 12 Sk	1:19:6
Dito Derifrån på återresan till Ansmark 5 1/8 Mil	1:13.6
Dito ifrån Ansmark till Strömbäck Glasbruk 1 1/2 Mil	-.18.-
Dito ifrån Strömbäck till Umeå stad 1 3/4 Mil	<u>-.21.- 3:24</u>

För 3 ^{de} Dagars tidsspillan	á 16 Sk	1:
För Nämndeman Eric Nilsson såsom åtföljd bitäde,		
Skjutts enahanda väg		3:24
För 3 ^{de} Dagars tidsspillan	á 12 Sk	<u> </u> :36
	mn Summa Banco RD	8:36

Umeå den 9de April 1813.*J. Linderoth*N° 174

Arfvodes Räkning för undertecknade

1813 April 16	För mitt besvär med att uppå Vållof: Härads Rättens befallning til Tinget inställa Johan Zachrissons Hustru upføres	
	Skjutts för 4 Mil a 12 Sk	1.-
	1 dags tidsspillan	<u> </u> -16
	Summa Banco RD	1.16

Umeå den 19de April 1813.*J. Linderoth*N° 175

Räkning på det besvär undertecknad haft med vittnent inkallande, uti Saken angående Sundins i Sörmjölle genom våldsmhet inträfwad död.

1813 Martii 30	Uptages, Skjutts ifrån Westerteg till Hörnefors	
	3 ½ mil, eller fram och åter 7 Mil á 12 Sk	1: 36
	För 2 ^{de} dagars tidsspillan á 12 Sk	<u> </u> : 24
	Summa Banco Rd	2:12

Umeå Westerteg ut supra

Anders Andersson

F D Nämndeman

N° 176

Räkning på det besvär jag har haft med att efter Her Lansfikalen Hofverberg till Södermjölle och derstädes holla [.....] om der hos förre Nämndemannen Johan Zachrisson skulle finnas något Sjögodts mit arwode derifrån efter en dax tid Spillan af

		-: 12
Ditto Tur fram och åter igår		<u> </u> 1.18

Summa 1 Rd 30 Sk

[.....]12 Aprill 1813

Pehr Pehrsson i Hägnäs

Nämndeman

N° 177

Expençe Räkning af Vållof: Härads Rättens Beslut ,[af....] Södermjölle [...] att vidtalla Wittne m. m. [.....] Johan Saxrisson, i anseende [....] Jonssons död.

1813 ???6	An Skjuts fram och åter ifr: St: till Söderm: 5 ½ Mil á 12 Sk	1 Rd 18
	1 Dag tidsspillan	<u> </u> 12
	Summa	RD Banco 1:30

Umeå d. 9 April 1813

Pehr Pehrsson i Hägnäs
Nämndeman

N° 178

Expençe Räkning efter anmondan af Landsfiskalen Herr Hofverberg att instämma [... ..] rörande käromål förra Nämndeman Jon Saxrisson i Södermjöle wid så kallade Antrefvet: m: m:

An Skjuts fram och åter ifrån Staden till Långed	10 Mil	á 12	2:24
2 ^{de} Dagars tidsspillan		á 12	:24
		Summa Rd B ^{co}	3:-

Umeå d: 9 April 1813

Eric Pehrsson i Stöcksjön
Nämndeman

N° 179

Arfvodes Räkning för undertecknade.

1813 Martii 29 För det besvär undertecknad hafdt medelst at hafwa förre Nämndeman Johan Zachrisson samt dess Son Johan Johansson under egen vård och tillsyn, ifrån och med dato til och med den 15de April uptages för dessa 18 dagar á 12 Sk

	4:24
Summa Banco RD	4:24

Umeå den 29 April 1813

Jh: Rönqvist
Fjärdingsman

N° 180

Expençe Räkning för

Undertecknad, som till nu påstående Härads Ting blifwit instämt att vittna uti målet emellan förre Nämndemannen Johan Zachrisson och af: bonden Zachris Jonsson i Sörmjöhle Neml:

Gästgiwaren Nils Ersson i Sörmjöhle fordrar för 3 ^{de} dagars tidsspillan vid tinget á 16 Sk	1:-
Min Hustru Catarina Pehrslotter. Likaledes á 3 ^{de} dagar á 12 Sk	:36
Skjuts för 2 ½ Mil fram och lika åter á 12 Sk	<u>1:12</u> 6:-

Bonden Eric Jacobsson 3 dagar tidsspillan á 16 Sk	1:-
Min Hustru Maria Margareta Pehrslotter äfven för 3 dagar á 12 Sk	:36
Skjuts för 5 Mil fram och åter á 16 Sk	<u>1:-</u> 6:-

Torparen Jon Ericsson 3 dagar á 16 Sk	1:-
Hustru Maria Magdalena äfven 3 dagar á 12 Sk	:36
Skjuts på 5 Mil fram och åter á 12 Sk	<u>1:-</u> 6:-

Torparen Pehr Carlsson i Stugunäs för 2 ^{de} dagar á 16 Sk	-32
Skjuts på 2 Mil hit och lika åter gör 4 Mil á 12 Sk	1:-
Min Hustru Clara Magdalena Andersdotter för 2 ^{de} dagar á 12 Sk	<u>:24</u> 2: 8

Summa RD B^{co} 11: 8

Umeå den 3 April 1813

Nils Ersson, Eric Jacobsson, Jon Ericsson, Pehr Carlsson

N° 181

Expençe Räkning

Uti målet Rörande Joh Zachrisson och Zachris Jonsson i Sörmjöhle som till nu påstående Härads Ting, såsom wittnen blifwit inkallad, hwarwid undertecknad har uppvisad wid Tinget Neml; i

[..]Eric Ersson i Sörmjöhle uppvisat ifrån den 31 ^{sta} Marti till och med den 3 April gör 4 dagar i 16 Sk B ^{co}		1.16
Skjuts fordran för dito på 2 ½ mil fram och lika åter 12 Sk		1.12
[..] Gabriel Rönholm för lika tid	1.16	
för lika wäg	<u>1.12</u>	2.28
Drängen Jon Ersson 4 dagar tidspilan	1.16	
2 ½ Mil och lika åter 5 Mil á 12 Sk	<u>1.12</u>	2.28
[..] Lars Andersson för 4 dagar á 12 Sk	1.16	
Lika skjuts fordran á 12 Sk	<u>1.12</u>	2.28
[..] Gabriel Tawelin fordran för 4 dagars tidspilan á 12 Sk	1.--	
5 mils wäg fram och åter á 12 Sk	<u>1.12</u>	2.12
[.....] Hustru Anna Dorotha Ekman fordrar för 4 dagar tidspilan a 12 Sk	1.—	
5 mil fram och åter á 12 Sk	<u>1.12</u>	2.12
Pigan Anna Brita Ericdotter fordrar för 4 dagar á 12 Sk	1.—	
5 mil fran och åter á 12 Sk	<u>1.12</u>	2.12
[..] Greta Caisa Bolin för 4 dagar á 12 Sk	1.—	
5 mil fram och åter á 12 Sk	<u>1.12</u>	2.12
Bonden Eric Olofsson i Tegs By fodrar för 4 dagar á 16 Sk	<u>1.15</u>	<u>1.16</u>
	sum Rd B ^{co}	20.32

N° 182

Expençe Räkning öfver den ytterliga kostnad, som genom min Broder Zachris Jonssons itimade död, åbragt mig

1813 [...] Rest till Sörmjöhle enligt Herr Landfishalen Hofverbergs begäran, för at hithämta, förre Nämndeman Johan Zachrissons hustru och Zachris Jonsons Hustru, varför färdas.

Atlagde Skjutspenningar fram och åter gör 5 Mil a 12 Sk	1.12	
För eget Bessär och tidspilan	<u>.24</u>	<u>1.36</u>
	Sum Rd B ^{co}	1.36

Efter hwilka räkningar upläsande Joh: Zachrisson förmente sig till deras godtgjörande wara mindre skyldig, hälst som de flesta anstalter, hwilka fordrat denna kostand, efter hans tanke warit öfwerflödiga: Äfvensom Johan Zachrisson i afseende på Actors slutpåstående förmedade det wara tillräckeligen uplyst, at hans och Sonens wällande till Zachris Jonssons död ändast warit ett oundwikeligt nödwärn och Zachris Jonsson således själf en ordsak til sin död. Anhållandes att därför om förskoning eller åtminstone mildring uti de af Actor yrkade swåra bestraffning. Hwilket alt H^{dt} Rätten wille taga i behörigt och noggrant öfwerwägande, samt framdeles under Tinget, dess utlåtande i Målet meddela, hwilket wederbörande således föreständigades at afwakta.

Den 26 April

S. D. Öfver förre Nämndem; Joh Zachrisson och hans Son unge Drängen Joh: Johansson hwilka utaf Vice L^{ds}fiscalen Magister Joh: Sam: Hofverberg, för wällande till Bonden Zach: Jonsson Sundins död, tilltalade blifvet, afkännades för Dom följande

Utslag

Sedan H: R: med all den nogranhet som wigter och fölgderna af detta mål fordrat, låtit sig i synnerhet angeläget wara at till sitt rätta upphof inhämta dess beskaffenhet, hwilket den hållen ransakningen ifrån dess början redan den 31^{sta} sistl: Martii och den sammas fort ??? den 2^{dra}, den 3^{die}, d. 5, d. 6te, d. 10de, den 12te, den 15de och den 17de till dess afslutande den 20de April denna Månad, ådagaläggade^{xlv}. Så har i afsende på det enskilda förhållande som en längre tid varit emel: Johan Zachson och hans BrorSon Zach: Jonsson Sundin, blifvet uplyst, at denne i följe af det, oåtsläckeliga hat han hyst och äfven vid flera tillfällen låtit förmärka^{xlvi} emot Joh: Zachson för at släcka samma hat, efter dess Hemkomst från en förrättad skjutsning. Natten emot den 19de sistl: Martii, gått till Joh: Zach^{son} Gård och därstädes först genom Söndersläende af bägge Fönstern till det rum hwarest Joh: Zackr: och hans folk Sofvit, sin onska utöfvat, samt däruppe, efter all sannolikhet och till bewis, at hjälp i sin onska föresatt sig at gå än längret, begifvit sig Hem till sin gård, där uti dess Broder Jon Jonssons rum bemäktigadt sig en gammall studsare, därmed, sedan han i onskan på stället sönderslagit Stocken och handtaget därpå, åter förfogat sig tillbaka till Joh: Zach^{sons} Gård och å fönstren till ett annat rum i Byggningen ny wåldsamt börjat, hwilket omsider föranlåtit Joh: Zach:, som då redan viste, at wåldsvärkaren varit Zach: Jonsson, känd, ej allenast af honom utan ock andre, enl: det intygade Comministern Jon: Nygren, om Zach: Jonsson lefnad och särdeles hans förhållande anseende till Joh: Zachrisson [...], för wåldsamt och utswäfvande sinnelag, at bewäpnad med en laddad Bössa, gå ut, för at afvärja sitt, hans hustru och barns wåldförande, till hwilka ända han emot Zach: Jonsson, i tanke at därmed skrämma Honom, skjutit af sin Bössa, samt däruppå en[...] ett sådant ändamål icke wa[...] kommit med honom i handgemäng [text överstryken] Då hans Son Unge Drängen Johan Johansson skyndat sin Fader till hjälp och genom 2^{an} Zach: Jonsson gefne slag utaf den Bösspipa. Zach: Jonsson medhafd, hwaraf det ena träffat Zach: Jonsson hufvud enl: H: Provenicel Medin Doctor Carstens på dess aflagda embets Ed afgifna intygande, derom döden tilskyndat.

Och emedan detta, såwäl af Joh: Zach: son hans Son Joh: Joh:, ej allenast straxt, efter han händelsen uppebarade och nu äfven sedermera vidgången förhållande, är med sannolika omständigheter styrkt, finner H: R. det Joh: Zach: icke härigenom gjordt sig till dödsstraff skyldig. Men såvida Joh: Zach: i stället för att hålla sig inom sitt Hus och där i det lähgsta sökt sitt försvar, gått ut till Zach: Jonsson och thy meddelst ej kunnat undvika, at med honom komma i handgemäng. Pröfvar H. R. i förmågo af 29 Capl: 1§ Jemfört med 28 Capl: Missgernings Bl:, samt Kongl: Förklaringen den 23 Martii 1807, det skall Johan Zach:^{son}, böta Helmans Bot Trehundra Daler Silfver^m med 100 Rd, samt stånda en Söndags upenbar kyrkoplikt.

Widkommande nu härnest, Drängen Johan Johansson, genom hwars handawärkan, Zach: Jonsson Sundin, döden njutit. Så enär till de här ofvan utredda omständigheter, kommer en Naturlig och inplanted rädsla, för Zach: Jonsson Sundin, förenad med det oförstånd som hos denna yngling syntes i betydligare Grad hans Ålder åtfölja, jämte den Barnsliga kärlek, som vid öf[...]werklagade tillfället lätteliger [...] sinnen, till den öfver drift uppspä[...] at Han, seende till Fader Joh: Zach: i nöd och undergång, icke behörigen öfvervägat, hwarken medlen, eller fölgderna af hans försvar, kan Härads rätten i betraktande häraf icke el: anse Drängen Johan Johansson, hafwa lif sitt förewärkat, utan skall tillfölje, af ofvanberopade Lagens rum och Kongl: Förklaring likaledes Böta Helmans Bot Etthundra SD samt en Söndag uppenbara kyrkoplikt undergå. (I margenalen står; Eller ock i brist därpå med 28 dygns fängelse vid vatten och bröd af straffad) Hwaremot Johan Zack:sons Hustru Margretha Jons^{dr} och deras yngre Son Jonas ifrån det af åklagaren yrkade answar befrias; Johan Zach: i afseende på den, emot honom i sammanhang med Zach: Jonsson Sundins Dräng gjorde angifvelser, som skulle han ifrån ett År 1809 om Hösten, å så kallade Antrefvet Strandat Fartyg, åtkommit penning: och Silwer,samt annat Gods, som han icke uppebart och hwarom någre säkra bevis emot honom förekommit, ej kan för närwarande till ansvar fällas, utan varder samma sak til framtida uplysningar

beroende; Men alden stund det häremot är wordet utredt, at Joh: Zach: ifrån besagda strandade Fartyg bärgat ett Fat om 167 kannors rymd, hwaruti vid ankomsten till des gård där detsamma under förwar blifvit i dess Bryggstuga insatt, efter hwad uplyst är, befunnits minst $\frac{3}{4}$ delar ell: 125 $\frac{1}{4}$ kannor god rom, ehuru wid Dykari Commissareen H: Rådm: Montells ankomst knappast hälften warit i behåll, men at sedan sama fastage, hvarå ändast ett hol funits borrhad af Montell blifvit behörigen försäglad, wid afhämtningen af detsamma, ifrån Zachris Sundins Gård, dit det under tiden blifvit flyttadt, ändast funnits i behåll 14 kannor med Watten upblandat och wid anställd prof ändast en Grad hållande Rom. Altså och då Joh: Zachson utan Rådman Montells vektskap och behörigt tillstånd låtit, mer berörde Rom Fastage egen willigt ifrån sin Gård afflytta. Pröfvad H: R: i förmågo f 12 Capl: 2 och 4 §§ G; Bl: skjäligt förplikte Joh: Zach: at de saknade 111 $\frac{1}{4}$ kannor rom, efter det värde La:fiskalen Hofverberg [.....] upgifvit 2 RD B^{co} för hvarje kanna, med 222 Rd B^{co} ersätta, samt dessutom för förskingragar Böta 10 Daler Silwer M: med 3 Rd 16 Sk. Kom[...]des före nämnde medel, at anting uti Länets Renteri el: Caka h[...]der nedsättas, för at efter på Landsfiscalen Hofverberg föranstaltning genom Konungens Befallningshafare avhåller underrättelse om Ägare till oftanämnde Rom Fastage, kan honom tillhandahållas.

I öfrigt åligger Joh: Zach: gälda H: Doctor Carlsten för dess å Zach: Jonssons döda kropp anstälde besiktning, med skjuts och dagtractamente efter räkning 7 RD 39 Sk.

Till H: Regements läkare Doctor Wallberg likaledes efter räkning 5 RD 24 Sk, samt för Medicamenter till Apothecaren Holst enl: räkning utgifva 4 RD 47 Sk Alt B^{co}.

Hvarförutom Joh: Zachrisson Skyldig kännas, at ersätta, såwäl Actor vice L^{ds}fiscalen Hofverbergs Arfode för den tid, som till detta Mål utförande åtgått, samt öfriga Tjänstemäns och andre personers resor och tidspillan, i och för demm Sak, men till den förstnämde el: L^{ds}fiscalen Hofverberg för inalles 11 förrättningsdagar och 12 mils resa till och från Södermjöle [...].

Till Krono Länsm: Linderoth efter 3me räkning: 16 Rd 24 Sk

Till Nämndemannen Per Persson i Hägnäs efter tvänne Dito 3 Rd 12 Sk

Till Eric Persson i Stäcksjön 3 RD och Till And; Andersson i Westerteg 2 RD 12 Sk.

Till Fjärdningskarlen Johan Rönqvist 4 RD 24 Sk

Till Jon Jonsson i Södermjöle 1 RD 36 Sk

Samt till följande wittnen [.....] Eric Ersson och David Davisson fr: Häknäs tilsammans 7 Rd

Bonden Eric Ersson i Sörmjöle för 4 Sk 4 Dagar

Bond: Gabriel Rönholm, Drängar Jon Ersson och Lars Andersson hwardera 1 RD 16 Sk

Soldat Hustru Anna Dorothea Ekman, Pigan Anna Brita Eric D^{et} och Greta Caisa Bolin hvarsine 1 RD samt till Bond: Eric Olofsson i Teg för 4 dagars uppässning 1 Rd 16 sk B^{co}.

Widare till Gästgifv: Nils Ersson för sig och Hustrun Catharina Persd: 1 RD 36 Sk, Bonden Eric Jacobsson och hans Hustru 1 RD 36 Sk, Torparen Jon Ericsson och hans hustru för 3me dag: likaledes 1 RD 36 Sk samt Nybygg: Per Persson i Stugunäs för 3 dagars tidspillan hwardera tillhopa 1 RD 8 Sk, berörda mynt.

Sist varder detta Utslag tillfölja af 25 Capl: 5 § R: Bl: wärd samt undrestäldt Kongl: Majts och Rikets Höglöfl: Swea Hof: rätt, till wadar granskning och skärskådande, till hwilken ände Johan Zachrisson jämte hans Son Joh: Johansson genast böra afsändas till Piteå landshäkte at därstädas under fängslig wård, Högbemätde Rätts slutelig dom afbida ^{xlvii}

Den 29 april

§ 311

S. D. Uppå vice Landsfiscalen [...] Magister Joh; Sam; Hofverberg giorda hemställan, aktade H^{ds} Rätten skjäligt bifalla, at Bonden Joh; Zachrissons i Södermjöle fasta och lösa Egendom, nu genast

måtta uppteknas och under förbud mot förskingring ställas tills säkerhet för genom ådömde Böter och ersättningar, hwartill Johan Zachrisson genom H^{ds} Rättens Dom den 26te sistl; rörande Zach; Jonssons dråp, sakfäld blifwit utgörande för Honom enskildt i en summa, ett belopp af Fyrahundra tjuogo tre Riks D; 30 Sk B^o.

Utdrag

Förmynderskaps Protocoll

Hållit å Laga Winter och Wåhr Tinget med Umeå och Degerfors Socknars Tingslag Åhr 1813

Den 7de April

§: 1

S. D. Uppå anmälan om nödvändigheten af Förmyndares tillsättande för fl; Bonden Zachris Jonsson i Södermjöle fyra omyndiga Barn, förordnades, Hans Syskonsbarn i Swågerlag, Bonden Jon Johansson i Stöcksjön

---

ⁱ konstitutoria ¹, äldre anställningsform för offentligt anställda, främst använd för statsanställda med ordinarie tjänst i lägre lönegrader.

ⁱⁱ LJUTA; med avs. på död; numera bl. (i skriftspr.) i uttr. ljuta döden (l. hjälte döden o. d.) l. en (så l. så beskaffad) död, dö (hjalte döden), avlida

ⁱⁱⁱ TRAKTERA; (numera mindre br.) behandla l. bemöta (ngn l. ngt så l. så); särsk.: behandla (ngn l. ngt) illa l. gå (hårt o. d.) åt (ngn l. ngt). Trakterat = behandlat

^{iv} KOMMUNIKATION (fullt br.) jur. motsv. KOMMUNICERA 4 b : delgivning. ABRAHAMSSON 233 (i handl. fr. 1723. Communication af Utslag i Oeconomie- och Politiemål. BRANTING Förf. 1: 320 (1827).

ALDÉN Medb. 3: 149 (1885). jfr: Den regeln (har i svensk rätts-praxis) utbildats, att besvär ej kunna bifallas utan kommunikation med den myndighet, som fattat det överklagade beslutet

LUDER förr äv. LUDDER; [jfr d. lud(d)er, nor. ludder; av t. luLer; jfr mht. luoder; jfr äv. holl. loeder; trol. med avljud till isl. lqð, inbjudning, laða, t. laden, got. laþön, inbjudna, kalla]

(i sht förr) jäg. djurkadaver (l. del av sådant) som utlägges för att locka rovdjur till ngn viss plats där det kan dödas, åtel; äv. om förgiftat kött som utlägges för dödande av rovdjur.

^{vi} SALIGHETS-MEDEL; (numera bl. ngt arkaiserande, mindre br.) i sådana uttr. som bruka l. använda l. nyttja l. njuta (förr äv. begå) sina salighetsmedel l. salighetsmedlen, särsk.: gå till l. begå nattvarden.

^{vii} OBÄNDIG om person, egenskap, läggning, livsyttring o. d.: som är svår att tygla l. lägga band på; om person l. psyke o. d. äv.: som icke vill l. icke (l. bl. med möda) kan lägga band på sig, som icke tål tvång l. inskränkning av sin frihet o. d.; oböjlig, motspänstig, svårhanterlig; numera vanl. med bibegrepp av kraftfullhet; äv.: våldsam, vild; äv. (särsk. om tid): som utmärkes av tygellöshet l. vildhet osv.

^{viii} NÅDE-MEDEL; särsk. (i folkligt spr.) i pl., om nattvardselementerna resp. nattvarden.

^{ix} Admitterad. Släppa fram eller tillåta något. Till exempel om man blir admitterad till nattvardsgång så har man konfirmerats.

^x bemälte eller bemälde; (ålderdomligt) tidigare omnämnde, förutnämnde

^{xi} STANNA stan³a², förr äv. STANA l. STADNA

^{xii} FÖRVISA; hänvisa; hänskjuta

^{xiii} ANSTALT [jfr t. anstalt(en) machen zu etwas] (numera i sht hvard.) i uttr. göra anstalter (sällan anstalt) till (l. för, sällan om) l. (e)mot: föranstalta, bestyra, ställa om (ngt), vidtaga åtgärder för

^{xiv} FÖR-IVRA om person: bliva alltför ivrig l. häftig, överila sig, uppträda överilat, förgå sig (av iver); förr av.: bliva uppbragt l. vredgad (på ngn l. över ngt).

^{xv} ENAHANDA (numera mindre br.) inom sig l. till alla sina delar lika, enhetlig, likformig;

^{xvi} FÖRSTÄNDIGA: (†) låta (ngn) veta (ngt), underrätta l. upplysa (ngn om ngt), tillkännagiva, meddela; jfr FÖR-STÄNDA.

^{xvii} BANE: i uttr. få sin bane o. d., få en våldsam död, omkomma, tillintetgöras, dö.

^{xviii} TOLV-MAN . (numera bl. i skildring av ä. förh.) om var särskild medlem av en av tolv män bestående församling l. sammanslutning o. d.; särsk. om medlem av häradsnämnd, nämndeman, särsk. ss. titel; i pl. förr äv. om tolvmannanämnd.

^{xix} LUV; om håret på övre l. främre delen av huvudet; i sht om tätt o. tjockt hår, lugg, kaluv.

^{xx} TITT: (numera föga br.) pleonastiskt l. förstärkande i förb. med mer l. mindre liktydigt ord; särsk. dels i förb. med ofta , se OFTA I 1 c α , dels (fullt br.) i uttr. titt och tätt, titt som tätt , ideligen.

^{xxi} Pläga - bruka, ha som vana

^{xxii} FÖRMÄRKA; märka l. lägga märke till (ngt l. att ngt förhåller sig så l. så); förr stundom övergående dels i bet.: komma underfund med, finna, förstå, dels i bet.: erfara; utom i vissa uttr. (se under a) numera nästan bl. (i skriftspr.) i förb. med obj. **-sats** l. med obj. som betecknar ngt abstrakt l. utgöres av obestämt pronominellt ord, ävensom i pass. med intr. bet.

^{xxiii} ärna; (åld.) ämna, ha för avsikt, avse, tänka, stå i begrepp att

^{xxiv} BISPRINGA (i sht i skriftspr.) komma till hjälp l. undsättning, bistå, hjälpa;

^{xxv} I förstone = till början

^{xxvi} ENKOM; [efter motsv. anv. i dial. (Västerb.); jfr liknande bet.-utveckling av SÄRDELES (i bygdemålsfärgat spr.)]

^{xxvii} SKÄLM-STYCKE; [jfr mlt. schelm(en)stücker, t. schelm(en)stück] brottslig (i sht bedräglig l. förrädisk) handling, skurkstreck; numera nästan bl. med förbleknad bet.: spratt l. puts.

^{xxviii} BESTRIDA; [jfr motsv. anv. i dan. o. t.] (i sht i skriftspr.) sköta, handhafa, ombesörja, förestå.

^{xxix} I Kurt Bobergs och Alf Öhmans bok ” Vrak och sjöolyckor vid Västerbottenskusten ” finns ingen uppgift om denna fartygsförslinng vid Antrevet utanför Sörmjölle. Sidorna 13 – 14 i detta bok omnämns Dykeriverket, Dykerikommissarie Emanuel Montell, Uppsyningsmän och Strandfogdar. Dykeribetjäning år 1811, Umeå distrikt, Sörmjölle; Uppsyningsman: Nämndeman Pehr Zakrisson, Strandfogdar: Olof Pehrsson, Carl Carlsson, Nils Ersson, Daniel Naeslund, Eric Ersson, Jon Enocksson, Zakris Jonsson, Jon Jonsson och Daniel Hansson

^{xxx} KANSLI; KANSELARI l. KANSELERI, n.; best. -et l. -t. (cancellari 1526–1536. cancellarie 1526. cancel(l)er(ij) 1526–1716. cantzelerlj 1550. cancel(l)e(l)j 1537–1552. cancel(l)i(j) (cans-) 1540–1877 (: Cancelli rummet). cancel(l)i(j)e (cans-) 1561 (: canseliescriffuaren), 1657–1773, 1829 (: Cancellie-förhör). cancelly 1561. cansli 1562 (: Cansli förruanter) 1842. cantzelej (-lel, -ley) 1592–1612, 1638 (: cantzeleypåst). can(t)zel(l)i(j) 1546 (: Cantzeli båthen), 1558-1746. cantzel(l)i(j)e 1597 (: Cantzeli pinkenn) – 1806 (: Cantzelli Examen). cantzely 1700. cantzlel 1614. cantzll(j) (can(t)z-) 1562–1845. cantzlle (can(t)z-) 1612 (: Cantzlie Skrifware), 1671– 1802, 1840 (: Canzlie biträde). cantzly 1713. kansli 1801 osv.)

^{xxxi} FILFRAS; (numera föga br.) det numera bl. i Europas, Asiens o. Nordamerikas nordliga delar förekommande, för sin glupskhet bekanta rovdjuret Gulo borealis Nilss., järv.

^{xxxii} FOGA; (fullt br.) i uttr. foga anstalter, stundom anstalt, förr äv. åtgärd l. försorg o. d., vidtagna åtgärder (för ngt).

^{xxxiii} LIKÖR likö⁴r l. -æ⁴, r. l. m.; best. -en, äv. -n; pl. -er. (förr vanl. med (mer l. mindre korrekt) fr. stavning. - kör 1780 osv.) [jfr dan. o. nor. likør, t. likör, liqueur, eng. liqueur; av fr. liqueur (i bet. 1, 2, 3), liksom eng. liquor av lat. liquor (se LIKVORIST)]

^{xxxiv} TRANSPORT-SEDEL . (transport- 1716 osv. transporte- 1738) , om insättningsbevis från bank vilket kunde (överföras på annan person o.) användas som betalningsmedel; jfr sedel o. kredit-sedel . BrinkmArch. 1: 192 (1716) . Skolandes . . små Transport-sedlar . . vara allmänt gängse, samt i Handel och Wandel gälla i hwars mans hand, lika som reda penningar. PH 3: 2419 (1747) . SvFolket 6: 41 (1938) . jfr banko-, kopparmynt(s)- transportsedel .

^{xxxv} TILLFÖRNE: (numera mindre br.) betecknande att ngt inträffat före en viss tidpunkt: tidigare; vid en tidigare (bestämd) tidpunkt l. ett tidigare (bestämt) tillfälle; dessförinnan, innan dess.

^{xxxvi} TVIVELS-UTAN [jfr t. zweifelsohne] utan tvivel, otvivelaktigt; jfr -förotan

^{xxxvii} Se utdrag av Förmyndarprotokoll, sist i detta dokument

^{xxxviii} förgätet; böjningsform av förgäten FÖRGÄTA; (†) i uttr. ngt är ngn förgätet, ngn har glömt ngt

^{xxxix} Här är det felräknat. Den tidens penningräkning var 1 riksdaler = 48 skillingar. Likaledes 2x 16 Skl = 32 Skl

^{xl} SLÖJD slöj⁴d, r. l. f. (l. m.); best. -en; pl. -er;³²; i bet. 2–4 äv. (numera bl. i bet. 3, föga br.) SLÖJDE slöj³de², n. (slögd c. 1621 (: slögder, pl.), 1643–1872. slögde 1726 – 1828. slöjd 1759 (: slöjder, pl.), 1788 osv. slöjde 1788–1910)

^{xli} Lämningarna efter Degerfors bruk som finns i centrum av Jävre, Norrbotten. På bruket tillverkades bl a stångjärn och sågat virke mellan åren 1797 – 1887.

^{xlii} GITTA 1) förmå, kunna, vara i stånd; orka.

^{xliii} FASTAGE [av t. fastage, ombildning av fustage, av fr. fustage, laggkärl, till ffr. fust, stock (fr. fût, stock, vinfat), av lat. fustis påk] (i allm. större) tunnliknande laggkärl, fat

---

^{xliv} **Expenser; rättegångskostnader, utgifter**

^{xlv} **Ådagalägga** - uppvisa, klarlägga, bevisa, dokumentera

^{xlvi} **FÖRMÄRKA** (†) ertappa l. beträda (ngn); dels i uttr. förmärka ngn med ngt l. förmärka ngn att (han gör så l. så), beträda l. beslå ngn med ngt l. med att (han gör så l. så), dels i uttr. låta förmärka sig, låta ertappa sig, röja sig. Om nogon vthaff oss .. formerkt bliffuer med tall ordh eller gerningar lönlige eller oppenbårlige. GR 4: 231 (1527). Huar .. (fogden) kan formerkia eller beslå wactaren at han någhon deel vndan döll. Därs. 7: 392 (1531). Thäsze svenske åre så gruffvelige enfaldige och simple och vette inthett ath umgå medh sådanne handell (dvs. spioneri) och late sig snarth thär egenom förföre och förmercke.

^{xlvii} **AFBIDA AVBIDA**; (numera nästan bl. i högtidligare spr.) afvakta, vänta på, invänta (ngt l. ngn, som antages skola inträffa l. komma).